

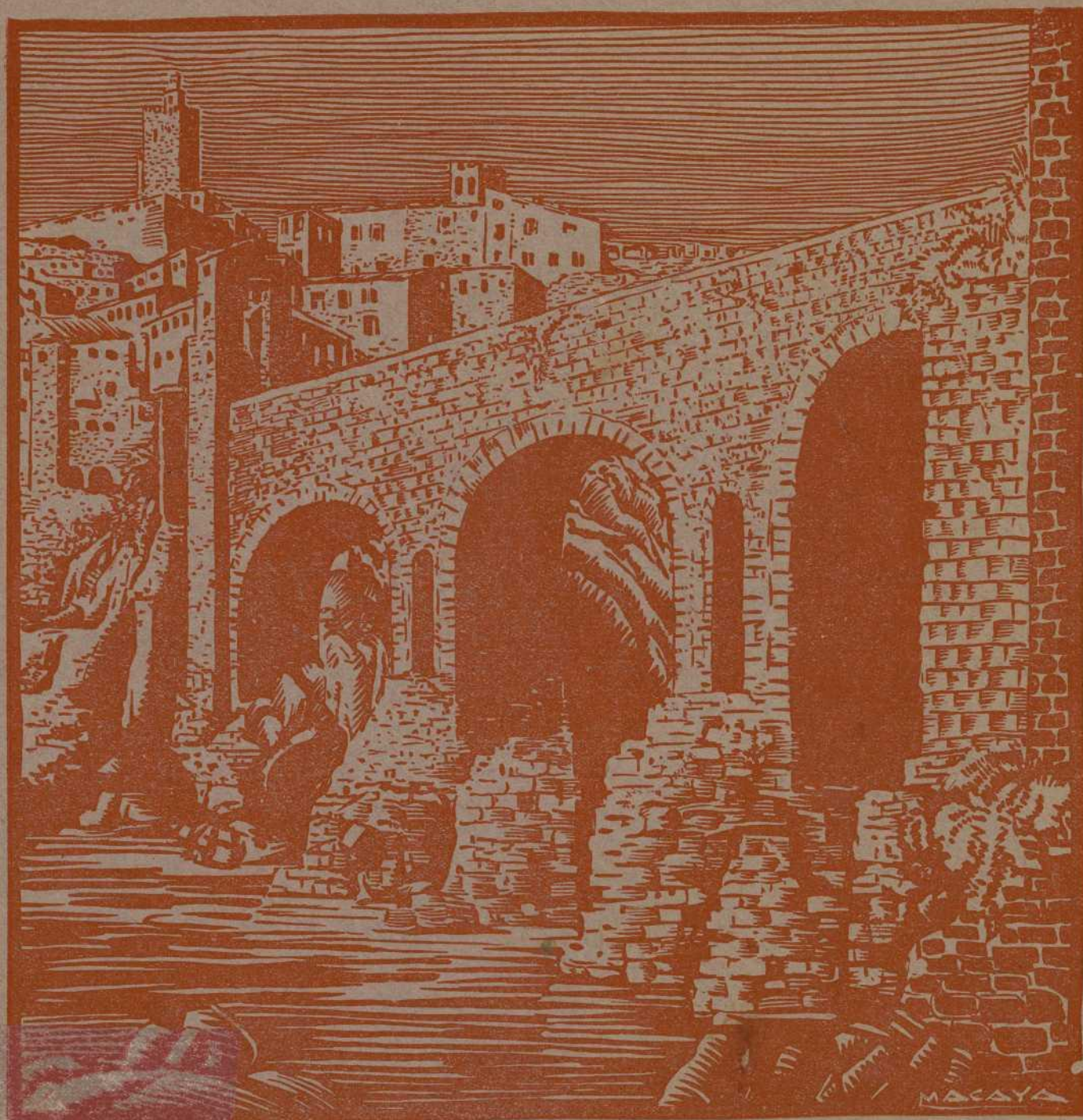
193

CATALUNYA

REVISTA D'
INFORMACIO

L'EXPANSIO
CATALANA

La ria de Besau, pintorescament alluada. Vista parcial de la població i del pont damunt del Fluvià.

(Dibuix de J. J. M. M.)

AGOST
1931
50 cts.

2
94

211

Senyora:

Modernitzi la seva llar usant

Aparells moderns

L'aspirador de pols, l'estufa, el calentador, la tetera, el torrapà, l'assecador de cabells i tots els aparells amb què l'electricitat contribueix a alliberar les tasques domèstiques, han deixat d'esser un luxe per convertir-se en articles que el nostre sistema de vendre en petites quotes mensuals col·loca a l'abast de tothom.

VISITI'NS I ELEGEXI

SUCURSALES:

Almagro — Rivadavia 5030	Flores — Rivadavia 7217
Barracas — Pinzón 1617	Palermo — Canning 2483
Belgrano — Cabildo 2239	Patricios — Boedo 1443
Chacarita — Fed. Lacroze 4096	Triunvirato — Triunvirato 26
Devoto — Lácar 3645	Urquiza — Gnanacache 5133
Vélez Sársfield — Rivadavia 8902	

Compañía
HISPANO-AMERICANA DE ELECTRICIDAD
HADE

"La Casa de los Tornillos"

ALUMINI, LLAUTÓ, ARAM, ESTANY EN XAPES, BARRES, CANONS, ETC.

Caragols de ferro i llautó per Metalls, Fils d'Acer, Mendrils i Mandrins. Pedres d'Esmeril, Volanderes Grower, Boixes, Perns, i altres artefactes del ram.

CARAGOLS, VISOS I FEMELLES D'ACER PER A CAMIONS, OMNIBUS I AUTOS nord-americans, anglesos i europeus.

Tot el que és necessari per FORADAR, ROSCAR I AJUSTAR

JOAN RUSSINYOL

BONS AIRES

SARMIENTO 1599 cantonada MONTEVIDEO U. T. 32 Mayo 1353 38 Mayo 6799 Coop. T. Central 1296

La Paificadora "EL MORTERO"

Panaderies, Confiteries, Pastiseries

— de —

FABRE I MONTSERRAT

Casa central:

SAN JUAN 1269-71 — B. AIRES U. T. 23, B. Orden 7087—C. T. 131, Sud

Casa a Bernal: Zapiola 52 al 60 U. T. 171, Bernal — C. T. 36, Quilmes

SUCURSALES:

9 de Julio 87 — C. T. 6, Quilmes Crámer 265

Casa a Quilmes:

Rivadavia 349, cantonada Mitre U. T. 192, Quilmes

Sucursal a Wilde.:

Av. San Martín 5561

Repartim a domicili matí i tarda

TALLERS GRAFICS "DAMIANO" ZEA & TEJERO

Revistes, Catàlegs, Bicromies, Tricromies, Treballs comercials en general. — Impressors de "CATALUNYA".

CORRIENTES 439 U. T. 31, 2952

LLIBRES

DIARIS I REVISTES

Publicacions Catalanes

NOVETAT EXTRAORDINARIA

CATALUNYA DESCOBRIDORA D'AMERICA

per R. Carreras i Valls

Val. . . . \$9.50 correu \$ 0.25

2652 - Buenos Aires

CONRAD TORRA - Rioja 1869

Rafael Valls

ADVOCAT

Diagonal Sáenz Peña 628. 29.

U. T. 38, Mayo 6898

TALLER

TACUARI

B.P. de Soria

61116490
D-2 23094

REDACTOR EN-CAP
R. ESCARRA

DIRECTOR
LL. MACAYA

SECRETARI
J. GRAU ELIES

PUBLICACIÓ MENSUAL CATALANA DE BUENOS AIRES - ALSINA 429 - AGOST 1931

REFLEXOS

PER JORDI D'ARGENT

EL REFERÈNDUM DE L'ESTATUT.— Una darrera l'altra, amb serenitat magnífica, es van complint les etapes del camí que emmena Catalunya vers l'assoliment del seu ideal autonòmic. Primer l'elecció de la Diputació Provisional de la Generalitat; després la redacció del projecte d'Estatut de Catalunya; més tard la seva aprovació pel vot unànime d'aquella Diputació; per a arribar al triomf del plebiscit d'Ajuntaments, a on tots els 1.063 municipis que integren la Catalunya estricta van palesar la seva adhesió a l'Estatut, i finalment el grandió referèndum popular del 2 d'agost, que va aportar a l'esmentat Estatut l'allau impetuós de 595.207 vots favorables contra 3.206 desfavorables, ço que representa l'admissió explícita de l'Estatut pel 75 per cent del cens electoral de la nostra terra i per més del 99 % dels que van prendre part a la votació.

Afegiu-hi, encara, la manifestació entusiasta de les dones catalanes, representades per centenars de milers de vots recollits extraoficialment, i l'adhesió de milers i milers de fills d'altres terres hispàniques que de fa molts anys viuen a Barcelona, captats per l'ambient, i tindreu la demostració

fermíssima de la voluntat de Catalunya. Heus ací retut el darrer baluart dels que raonaven que l'aspiració autonòmica no era a la nostra terra una cosa general sinó tan sols un miratge enganyador que havien forjat alguns partits polítics barcelonins i que s'esvaniria el dia que pogués ésser contrastat lliurement per la consulta del sufragi individual...

MACIÀ A MADRID.—Una altra mena de miracle dels dies que vivim. Macià ha anat

a Madrid i ha estat rebut, si no amb entusiasme, amb respecte, i per alguns sectors polítics amb vera cordialitat. Malgrat les campanyes d'una part de la premsa madrilenya, Macià ha reeixit a fer ofrena del projecte d'Estatut Català al cap del Govern de la República i a prendre possessió del seu càrreg de diputat a les Corts Constituents... Una altra fallida dels que creien que la intransigència de Macià el feia gairebé incompatible amb els moments històrics actuals, que imposen la solució del problema català dins un ambient de concòrdia i de comprensió.

LA QÜESTIÓ SOCIAL. — És evident que, de totes les qüestions que plantejarà a Catalunya el govern propi, la més difícil serà l'agitació obrera que, en forma endèmica, impera a Barcelona des dels anys primers d'aquest segle. Els que blasmen a Macià per la seva feblesa i les seves concomitancies amb els elements sindicalistes, obliden que vint anys d'autoritat intransigent i vuit anys d'avassallament de tota manifestació sindicalista, no han adobat ni molt menys el greu problema. És hora, doncs, d'assajar un altre tractament per tal de veure si és possible de portar a vies de legalitat, de llibertat i

de democràcia les enormes masses d'obrers catalans. Pensem que l'anarquia que ara sembla regnar-hi és el fruit del desgovern centralista: és l'herència fatal del bandolerisme fomentat per Martínez Anido, de la cobejança i incomprensió d'una bona part de nostra burgesia i dels anys males-trues d'ambdues dictadures... De moment, arab el camí seguit per Macià, s'ha assolit, per primera vegada, la integració d'una forta correntia obrera a les lluites polítiques reivindicadores de la personalitat de la nostra terra, i la professió de fé legal feta pels més prestigiosos capdavaners de la Confederació Nacional del Treball, ço que dibuixa una línia divisòria entre els elements conscients, responsables, i aquells altres, arrauxats i desarelats, professionals de la revolta, indiferents a tot sentiment de pàtria i d'organització econòmica factible.

Tinguem confiança. En aquests moments de les màximes possibilitats per a Catalunya, molt serà que també no s'encarrili aquesta lluita secular.

SUMARI

Reflexos, per Jordi d'Argent. — La casa dels canonges, per Joan Sacs. — Pel nostre idioma, per Melcior Cases. — Triptica fina, per Josep Figuerola. — Estampetes, per Pere Paris. (Dibuixos de Ll. Macaya, fill). — Els catalans pel mon, per Urbici Soler. — Llibres, llibres, llibres, per Joan Torrendell. (Dibuixos de Macaya, fill). — Gabriel Alomar. (Dibuix de Sanfeliu). — La mort de Rafel de Casanova. — El castell de Montjuic. — La Generalitat de Catalunya. — Les muralles de Girona. — Pa. — Vi. — Santes Creus, per Eduard Toda. — El nostre gran Apa. — La festa major d'Olot. — L'acció erosiva de la tramontana al Cap de Creus, per N. Font i Sagué, pbr. — Cròniques catalanes. — De la nostra collectivitat. — Postals argentines, per M. Bandranas Palá. (Dibuixos de Lluís Macaya). — Opinió d'altri. — Glossari de l'Hora Catalana, per J. Mas de Flix. — Noticiari de Catalunya. — Portada, per Lluís Macaya.

D-2
6490
23094

L'ARQUITECTE Jeroni Martorell va dirigir les obres de restauració i de readaptació de les cases gòtiques que hi ha darrera la Seu de Barcelona, cantonada del carrer del Paradís i amb perllongació al carrer del Bisbe. Cosa de dos anys abans, l'altra casa que es troba al carrer de la Pietat, amb entrada pel carrer del Bisbe, ja fou restaurada pel cèlebre arquitecte senyor Rubió i Bellver. Aquestes restauracions han fet parlar amb acrimonia molta gent ben intencionada, amants zelosos del barri de la Seu; però, val a dir que no sempre aquestes censures foren justificades.

Quan el senyor Rubió restaurà la casa susdita, ho féu amb molt encert; si no fós pel sòcol de rajoles de relleu que acaba per baix de la façana, diríem que la restauració fou del tot ensepegada. És clar que, més que una restauració, allò fou una refecció; però cal no oblidar que aquella casa, ultra ésser la menys característica de totes les cases canòniques, havia estat durant els anys tantes vegades reformada que, a la faisó d'aquells hàbits franciscans excessivament apedaçats, de l'obra originària no en quedava gairebé res, i el poc que en quedava, l'arquitecte restaurador sabé conservar-ho i àdhuc ostentar-ho i posar-ho en valor en arribar l'hora de la copiosa restauració.

Dues aparents raons hi havia en la condemna que bona part dels nostres *amateurs* d'arqueologia barcelonina feren de la restauració en quèstió: l'estil, tan dissonantment barroca en el conjunt gòtic de què formava part i la blancor eridanera dels estucs esgrafiats. Però, com que la casa era originàriament barroca, el restaurador no podia pas obrar dintre cap altr estil que el barroca. Respecte a la blancor de

LES CASES DELS CANONGES

l'estuc, cal dir que és la blancor natural de l'estuc nou: totes les cases estucades en el segle XVIII, que actualment hi ha a Barcelona, ens semblen harmòniques de color amb les altres més o menys antigues que les envoltaven, en llur origen no foren pas del to torrat que ara apreciem, sinó d'una blancor com la que ara defensem; i és segur que els arquitectes que projectaren i construïren aquelles modestes, però gracioses cases de lloguer amb façanes esgrafiades, haurien sentit una gran contrarietat si haguessin pogut ésser assabentats del to fosc que estaven condemnades a agafar, al llarg dels anys. És cert que el restaurador de la primera casa dels canonges restaurada, hauria pogut patinar aquell estuc, però no sé fins a quin punt aquesta falsa pàtina seria recomenable.

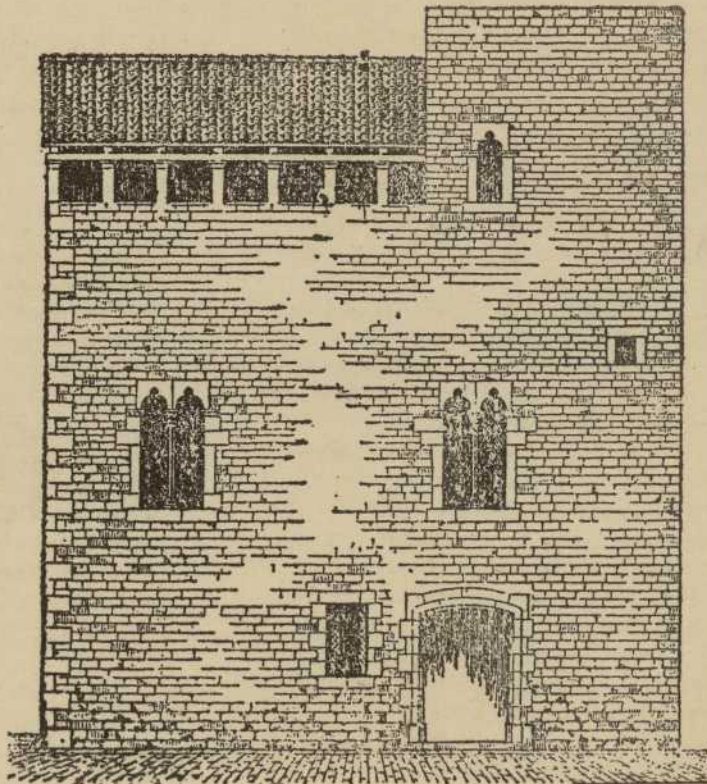
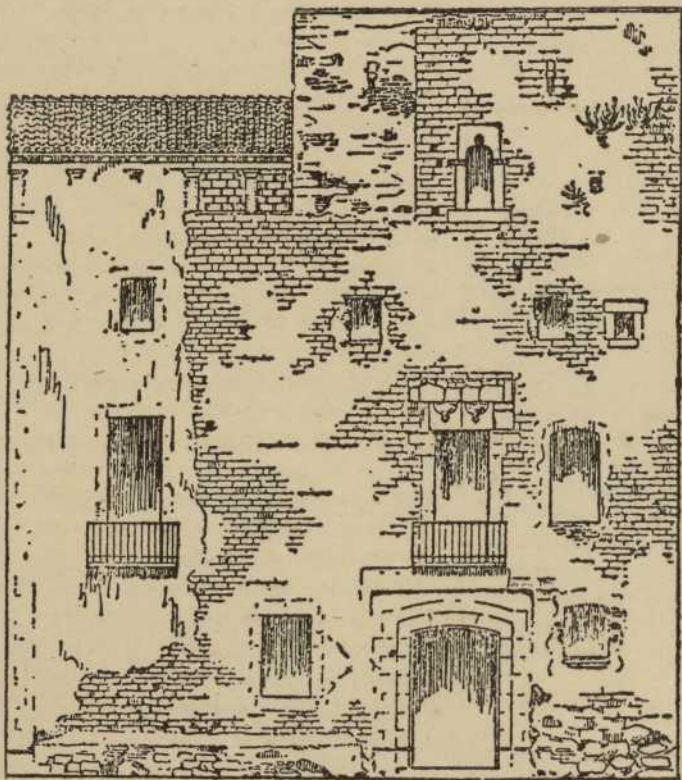
La restauració de les cases gòtiques em presa pel senyor Jeroni Martorell ha aixecat una graciosa protesta del senyor M. B. Però, encara que els punts de vista d'aquest intel·ligent protestador són al primer cop d'ull molt legítims, si hom els considera ben de prop i amb coneixement dels edificis restaurats, ben capacitats que estiguem de l'estat en què es trobaven, tant per fora com per dintre, les cases gòtiques dels canonges, haurem aleshores de reconèixer que la restauració del senyor Jeroni Martorell és no solament encertada, sinó una obra mestra de restauració. I en això

que diem i en el que afegim a continuació, no pretenem pas contradir el senyor M. B. — la bona voluntat i els coneixements del qual som els primers a lloar — sinó sortir a la defensa d'una obra meritòria i d'un home de talent i de bon gust, al qual tots els catalans devem agraïment per la quantiosa i valuosa obra de restauració que d'anys ençà i de la manera més silenciosa, sense gairebé disposar de diners, ha vingut fent per tota la nostra terra.

Les cases dels canonges foren adquirides per la Diputació amb la intenció d'instalar-hi les oficines que ja no tenen prou lloc en el palau de la Generalitat. Per tal raó havien d'ésser adaptades a les necessitats modernes de la vida burocràtica. Ja sabem quins són els sentiments de l'Administració en matèria d'Art i Arqueologia. Pel que fa a les cases dels canonges, la millor adaptació que la nostra burocràcia hauria trobat, hauria estat la d'enderrocar-les i bastir en el lloc mateix un edifici ben confortable i administratiu.

El senyor Martorell sabé fer el miracle d'aconseguir la susdita adaptació sense recórrer a l'enderrocament ni desfigurar el barri de la Seu, ans millorant-lo i refent-ne el caràcter que cent generacions anaren de mica en mica desfent. Els canonges que, gènera darrera gènera, anaren habitant aquelles cases, volgueren tots fer la seva personal reforma, adaptar el nou estatge als propis gustos o necessitats; per manera que el garbuix, els pedaços, els afegitons i les mutilacions eren tan nombroses que, particularment en els interiors, no hi havia gairebé res del temps gòtic, i el que restava dels períodes posteriors era tan miserable i horrible, que la reforma sembla-

(Segueix a la pàg. 28)

PEL NOSTRE IDIOMA

Es natural que el nostre idioma, a manera que vagi consolidant la seva situació dintre de Catalunya, adquireixi també major prestigi entre els estrangers.

I aquest prestigi reflueix sobre el poble català.

La conquesta més grossa que ha obtingut la nostra llengua, és la seva recent introducció en les escoles oficials com a vehicle de l'ensenyança, que té d'acabar d'una vegada amb la gran anomalia, vergonya per a nosaltres, que essent absolut l'ús de l'idioma parlat nostre, fos també quasi absolut l'ús, en la lectura i sobretot en l'escriptura, de l'idioma estranger.

Teníem una excusa: dèiem que el català no el sabíem escriure perquè no ens l'havien ensenyat a l'escola, i com que ens havien educat exclusivament en espanyol, la gran majoria dels catalans trobaven molt més fàcil emprar per a tota mena d'escriure la llengua imposada. Això, en el millor dels casos: perquè eren nombrosíssims els que, no havent pogut obtenir un domini complet de la llengua espanyola, sortien de l'escola semianalfabets i acabaven per no llegir i, sobretot, no escriure gens.

Ara ja no tindrem aquesta excusa: de petits els catalans aprendran de llegir i escriure la llengua pròpia, i això augmentarà els nostres mitjans d'expressió, que usant exclusivament l'espanyol eren sempre deficients. De la mateixa manera que el dia que els catalans que estaven en el cas de fer estudis especials es varen posar a escriure en català varen demostrar que també ells saben fer literatura, cosa que abans els era negada, el dia que tot el poble es posi a llegir i escriure en la llengua que mamem en la llet perquè així ens ho ensenyaran a l'escola, també augmentaran els

nostres mitjans d'expressió i ens farem més polits i cultes.

Encara aquest moment no és arribat i ja comença a pujar, en aquest punt, el prestigi de la nostra personalitat, com es demostra per un fet que, senzill com és, té una gran significació. Acaba de publicar-se a Buenos Aires un llibre escolar titulat "Elevación. Texto de lectura para quinto grado, por Pedro B. Franco y Cesáreo Rodríguez, maestros normales, aprobado por el Consejo Nacional de Educación. Buenos Aires, 1931". Doncs bé, en aquest llibre, que és una col·lecció de fragments espanyols o traduïts de varies llengües estrangeres, hi figuren dues lectures traduïdes del català i indicant-se aquest fet, així com la nacionalitat dels autors. De la mateixa manera que hom fa constar en els dos fragments: *traducido del catalán*, també en posar el nom dels autors, *Pedro Corominas* l'un, i *Santiago Rusiñol* l'altre,, s'hi afegeix la seva classificació, es a dir: *catalán*; i és tan més significatiu això, quan en el propi llibre hom transcriu varis trossos de Pi i Margall, de Balmes, de Letamendi, d'Artur Cuyàs, etc., i darrera d'aquests noms no hi figura la denominació de català, car els recopiladors del llibre saben ben bé que aquests autors, per més que nascuts a Catalunya, no son pas autors catalans com en Corominas i en Rusiñol, sinó que són *autores españoles*, i per això els posen separats d'aquells dos que van sols, i confosos amb tots els altres autors espanyols.

Això de segur que no s'havia vist mai. En canvi, ara la nostra llengua ja ha recobrat prou importància perquè hom la consideri digna de fer alternar els seus textos entre els de les altres nacions per delectança de l'infantesa escolar argentina.

I aquest cas no és pas únic: en un altre llibre escolar de text per a les escoles argentines publicat fa algun temps figura una traducció de la poesia d'En Costa i Llovera *El pi de Formentor*. Tal és *Almas en flor*, del qual és autora Clara de Toro i Gómez.

I en un altre llibre argentí — un excel·lent tractat didàctic de literatura, per a les escoles superiors, escrit pel doctor Salcedo — hom pot llegir una breu però afectuosa notícia del nostre renaixement, i la transcripció completa, en l'idioma original, de la famosa *Oda a la Pàtria* de l'Aribau, que n'és el primer crit i el punt de partida.

Deixeu-me ara explicar un cas que va passar, ja fa algun temps, en una escola oficial de Buenos Aires, a l'escola Roca. Un dia s'hi havia de celebrar una festa, i el director va convocar els nois per demanar-los que si sabien alguns versos, els hi recitessin per veure si podrien figurar en el programa, advertint-los que no tenien pas d'ésser versos corrents o composicions patriòtiques sinó temes generals. Va passar que un alumne va recitar una poesia italiana. Llavors, animat per aquest exemple, un infant català de dotze anys, que feia poc que havia vingut de Mataró, va dir al director que si li ho permetia, ell recitaria versos espanyols, francesos i catalans.

—Amb molt de gust — va respondre el director.

I aquell noi va fer-se l'heroi de la festa en recitar una poesia en espanyol cantant el Progrès, una faula de Lafontaine, en l'original francès, i finalment, amb entonació infantívolment entusiasta, *El pi de Formentor*.

El director va felicitar-lo efusivament, celebrant, sobretot, la declamació d'aquells magnífics alexandrins catalans d'En Costa i Llovera.

Melior CASES.

TRIPTIC A F I N A PER JOSEP FIGUEROLA

ESCLAT

Era un estiu tranquil i asserenat
amb pau al mar i ombra a les muntanyes.
Era un foll desig d'enamorat
el que em roïa les entranyes.

Sentia un floriment de joventut
que l'ànima sencera m'emplenava
i una fonda amargor de solitud
quan ta gràcia subtil m'abandonava.

I va venir l'autumne melangiós
i les flames d'amor sempre creixien;
i els nostres cors somniadors,
al bleix del bell mirar, més s'encenien.

I ja incontingut el foc intern
que dia i nit ens abrusava,
un bon matí d'un suau hivern
per sempre, el doll d'amor se'ns emportava.

ROSES

He vist unes roses
d'un vermell joliu;
eren més formoses
que el cel blau d'estiu?
A la meua aimia
li agraden com res;
les hi donaria
a canvi d'un bes.
Roses ben vermelles
com llavis carmí.
Roses mig poncelles
a punt ja d'obrir.
Roses benaurades
plenes de frescor,
com nostres besades
que són tot dolçor.
Omplé't bé de roses,
flor de joventut!
Digue'm forces coses
amb un xiscle agut
si et punxa l'espina
de rosa esplendent!
Fina, bella Fina,
mon dolç pensament!

ENCIS

Com dos infants de vista extasiada
davant del gran misteri indefinit
del "perquè" de la vida i sa durada
i del ritme del dia i de la nit,
tu i jo no veiem més que el lleu somriure
que nia eternalment en nostres cors
i, sense saber "com", sols volem viure
al tebi escalf dels nostres bells amors.

Ni "abans" ni el "que serà" de nostres
[vides,
ni el motiu de "perquè" som en el món;
només, dins nostres ulls, llhors llanguides
anuncien la bellesa d'un gran jorn.

Un dia tot d'amor; la nit espera
cloure l'encís que es tanca dins d'un bes,
deixant, plena de goig, l'ànima entera
com si no hagués de despertar-se més.

I al fons del fons de l'ànima encisada
hi ha la il·lusió pura de l'etern
que ens diu que havent viscut eixa estiuada
mai més veurem les boires de l'hivern.

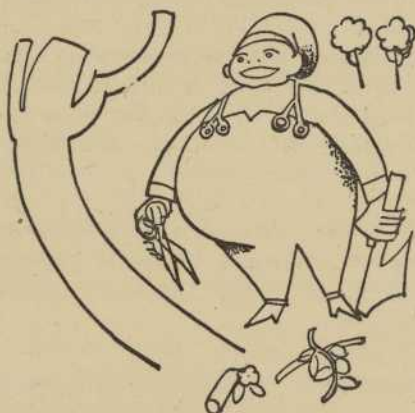
Josep FIGUEROLA.

Dos homes davant d'una vidriera. — Per molt que un hom volgués endevinar de quina nacionalitat podien ésser els dos homes qui tenien els ulls fits en el bé de Déu de menges que es trobaven rera el vidre de la *rotisserie*, ells la dissimulaven d'una manera gairebé meravellosa. Per això, quan van haver contemplat, embadalits, fins l'últim recó de la vidriera, allí on el comerciant intel·ligent hi col·loca els articles de consum que sap que no ha de vendre així com així, els dos homes van donar-se per satisfets.

Abans de tornar a fer via carrer amunt, van esguardar, amb intenció una mica interessada, una plata atapeïda de perdus en escabetx. Part de dintre, el dependent creia que els dos homes, per fi, s'havien decidit a entrar.

Va sofrir una cruel decepció en veure que els dos homes no eren sinó éssers que tot ho contemplen amb intenció platònica...

Màquina de moldre cases. — Si per ventura s'escau que passeu per davant d'una casa vella, d'aqueixes que ja han donat el màxim profit al seu propietari, però que encara està en condicions de donar una mica més d'interès, si sou amic de fer treballar la lògica, de seguida us ve el pensament una idea si fa no fa catastròfica: penseu que bé podria ésser possible que el propietari, en els seus dintres, ja té pen-

sat de convertir la casa en *polvo de ladrillo*.

El presseguer que mai no florirà. — Conec un català que té una mena de bogeria pels arbres fruiters. Com que viu a un poblet suburbà i, previsor com és, va adquirir un tros de terra per a posar en pràctica els seus experiments d'arboricultura, ell pot fer allò que la seva dèria cabdal li dicta.

Allí en el seu tros hi ha, des de la figuera sajola, importada de Catalunya, fins el mistol de Santiago del Estero. Es que ell s'ha preocupat de tenir fruita tot l'any, de casa seva.

Passa, doncs, que té un presseguer que mai per mai no li florirà. Ja fa tres anys que va plantar-lo i, no sé amb quina intenció, al temps d'esporgar, sense compaixió de cap mena, li talla totes les branques que podrien donar flor i li deixa només la soca.

ESTAMPETES

PER

PERE PARIS

DIBUIX DE LLUIS MACAÇA FILL

El que fa els churros. — Si aneu pel carrer amb intenció de fixar-vos una mica més del degut amb allò que veieu, ben segur que arribareu a parar esment, si per cas s'escau que passeu per davant de qualsevol automàtic, amb l'home que fa els *churros*.

Un home de consciència. — Ja feia temps que tenia establerta una tenda de betes-i-fils. A dir veritat, ell no n'estava descontent del que venia, però hauria volgut que la caixa registradora hagués funcionat amb més constància de l'habitual.

Els primers de mes, aleshores que hi ha un reviscolament en les transaccions, l'home en qüestió, que té un sentit cabdal del que ha d'ésser el comerç, perquè el seu veí de negoci no es doni compte del que ven, suprimeix a la registradora...

La força del costum. — Tots els dies, a la mateixa hora, dues comares de barri — que de tan avesades com estaven a parlar de llurs coses, ni tenien cura del lloc on s'aturaven — feien el possible de dir-s'ho tot en quatre mots.

Un dia van excedir-se més del degut en la enraonia llur. Un veí, d'aquells veïns que sempre tenen una magnanimitat a flor de llavi, en veure-les tan abstretes, va dir-los si per ventura no volien un parell de cadires per asseure's.

La il·lusió d'un home d'acció. — Era tan actiu i tan tocat i posat en les seves coses que, una vegada que va creure endevinar que al seu entorn no hi havia sinó persones que anaven rera de fer-li un tort difícil de trobar-hi esmena, amb decisió digna d'un heroi dels temps antics, va fer per manera de confondre-les. Per a això va valer-se d'un mètode que mai no li havia fallat: va donar-los entenent que en la vida sempre hi ha possibilitats per a les bones accions.

Com que es tractava del president d'una companyia d'assegurances, al dia següent ja havia aconseguit el seu objecte.

Un mal pensament. — Si un home, que treballa amb el cor a la mà, es troba davant d'una petita adversitat, en té prou perquè, de seguida, cregui arribada l'hora de les grans resolucions. Però, passa que, això, en comptes de resoldre-li el problema encara li agreuja més. Si per cas, allò que hauria de fer — i que potser l'aconduiria pel camí de la tranquil·litat — fóra de no donar excelsiva importància al que en realitat no arriba a tenir-ne massa.

Això, ben comptat i debatut, per a aquesta classe d'homes no deixa d'ésser un mal pensament...

Una cosa que fa el pes. — A còpia de veure que li era impossible de receir en les seves cabòries, que fins a cert punt eren tan lògiques que no admetien discussió, va arribar a fer-se càrrec del difícil que és aconseguir una adequada equivalència entre allò que un hom pot realitzar i el que mai no serà acomplert, per esforços que es facin.

El viatge. — Posem per cas que sou afecionat a traslladar-vos d'un lloc a l'altre de la ciutat en òmnibus. Avui per avui, aquest mitjà de trasllació s'ha generalitzat prou perquè ja no ho tinguem com a cosa aprensiva. Però...

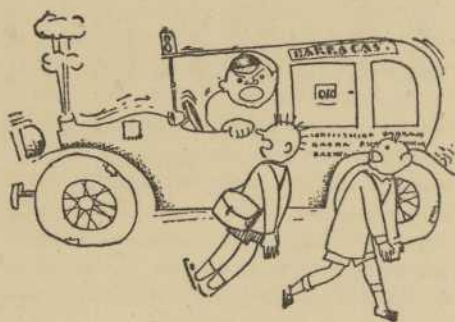
Passa el següent: suposem, per exemple, que sou un home que us agrada de viatjar, si no amb comoditat, al menys d'una ma-

nera en què la vostra integritat física no estigui en perill. Vós, aleshores, ja aneu rera d'aconseguir allò que no està fet per a la bona marxa dels vehicles, i, per consegüent, us poseu en el terreny de les previsions que no veuren sinó escrites en les disposicions de les empreses.

Una mica de comprensió. — Era un individu alt i ben plantat, que hauria pogut fer ombra allà on hauria volgut. Ell, però, mai no va tractar que el prenguessin per un home vanitós. Perquè, deia: — Sí, jo, que en reconec amb facultats sobreesperes per fer valer les meves qualitats, fos jo mateix qui ho digués, ben segur que, a la cara, hi hauria algú que s'aventuraria a dir-me que sóc un home sense estrep.

La casa que ja serà. — Si a còpia de voluntat aquell amic meu va arribar a posar la bastida a la casa que pensava fer-se, això ja denotava es ell un braó digne d'ésser admirat. S'havia proposat de no donar a guanyar res a ningú.

L'amo del col·lectiu. — Hi ha homes que, per tres i no res, són capaços de donar-se a conèixer pel que en realitat són. Això de les intemperàncies humanes és una cosa que roda pel món d'ençà de la naixença de l'individu primer.

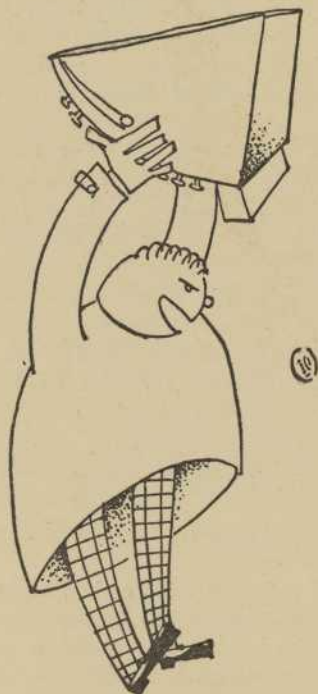
Ho dic perquè, un dia, vaig tenir ocasió de presenciar un cas d'aquells que fan posar en evidència l'equilibri dels qui menen aquesta mena d'autos anomenats col·lectius.

Esperava l'hora de sortida, mentre fumava una cigarreta. En això se li apropen dos vailets que aleshores sortien de col·legi.

No sé pas què van dir-li, perquè gairebé van posar-se-li a cau d'orella; però, l'home va respondre'ls amb un crit sec:

— Sapiguen que el meu auto, el mateix fa de col·lectiu que podria portar-vos a tots dos a càl botavant!

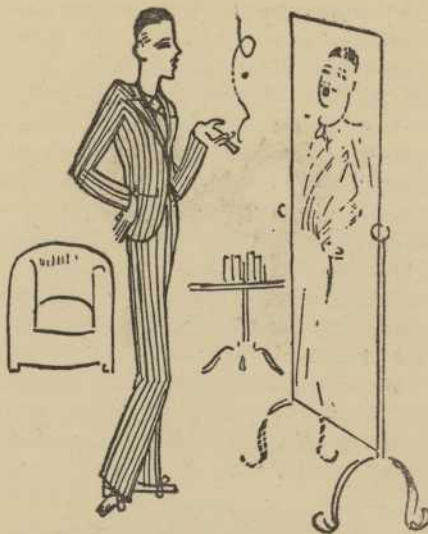
Una insinuació. — Com que havia estat tan metòdic en totes les seves coses, després d'un parell d'anys d'haver obert el negoci ja havia arribat a fer-se d'allò que

en llenguatge comercial se'n diu solvència. No trobava una porta tancada enlloc. Tenia més crèdit del que necessitava.

Bon comerciant com era, i previsor en bé dels seus interessos, va assegurar-los. En això no va fer sinó seguir la regla general.

Un dia, que creia amb la possibilitat d'un sinistre imminent, perquè havia rebut una insinuació d'una persona entesa en aquesta mena d'affers (dels sinistres), va anar-se'n de viatge, amb l'esperança de no

haver d'heure-se-les, d'aprop, amb semblant tripijoc.

Per recordar altres temps. — Ja havia arribat a aquella edat en què, per més esforços que hom faci, costa de coordinar les idees que donen fermaça a la personalitat de cadascú. Però ell, que de tant

ne tant, creia que era tocat per una mena de reviscolada prometedora del record d'altres temps, feia una riulla plena d'indulgència i... feia una altra becaina.

Pere PARIS.

CATALUNYA?

Català! Ja ets subscriptor de
Si no n'ets, fes-te'n.

ELS CATALANS PEL MON

Ens és ben agradable de poder donar notícies d'un de tants artistes catalans com escampen pel món la glòria de la nostra pàtria. L'Urbici Soler, que va viure entre nosaltres una bella temporada, ara triomfa a Sant Francisco de Califòrnia. Ell mateix ho escriu senzillament i familiarment a un seu amic d'aquí, artista com ell, el qual es permet de publicar un fragment de la carta.

14 de juliol de 1931. San Francisco de Calif. (U.S. of A.).

Senyor En Vicens Puig. — Buenos Aires.

Molt estimat amic: Per a vós van les primeres notícies dels Estats Units i de la bella Califòrnia, país de somnis daurats i habitat per una gent massa pràctica perquè jo en pugui gaudir la total composició.

Al palau de la Legió d'Honor de Califòrnia he fet la meua primera exposició, i com que veig que la depressió econòmica es sent també en aquest gran país, aprofitant la fama que m'ha donat la meua exhibició, he fundat una escola d'escultura i pintura que comença a fer tremolar l'Escola de B. A. de San Francisco.

No cal dir-vos que he passat per tota mena de moments i ningú no m'ha ajudat a fer el que el pobre Soleret imposa amb la seva diminuta voluntat. Els alumnes em paguen 40 dòlars mensuals, 15 més del que cobren les escoles oficials, i amb els pocs deixebles que tinc, ja cobreixo despeses i tinc per viure la meua elemental vida.

Em sap greu que vós no sigueu solter, car vós sou l'home que hauria de venir amb mi, no solament per la vostra capacitat, sinó també perquè vós estimen i comprenen el meu art i sabeu que si alguna volta soc feble és sempre per motius exteriors.

Probablement jo seré sempre com el jueu errant, o sigui el cul d'En Jaumet, però què hi voleu fer? les intimitats de cadascú són molt complexes i no és possible aconsellar el que ja es difícil de corregir. Segurament un dia m'aturaré en algun lloc, que desitjaria fos Mallorca, i aleshores podré fer el que no he pogut fer fins ara, es dir: treballar per a mi i no dependre d'altres com ha estat tota la vida.

Els diaris de San Francisco em demanen constantment la meua col·laboració, i em p'au enviar-vos aquest article per tal que l'enseñeu als vostres i meus amics; porteu-lo al Soviet, i enseñeu-lo a En Llone i a tots els meus amics, car en tots ells penso, però hauria de tenir vint secretaris si volgués correspondre com cal, eprò ara és impossible, el temps és or!...

Urbici SOLER.

LLIBRES, LLIBRES, LLIBRES!

L'OBRA DE DEPURACIO CATALANA

No fa gaires dies que recordava des d'una altra tribuna ben difundidora un article on don Ramon Menéndez Pidal, fa trenta anys, reportava unes paraules del nostre Pompeu Fabra, que el filòleg castellà rebatia contra l'idioma català. El recordava a propòsit d'un altre article que el mateix professor de l'Universitat de Madrid ha fet publicar suara en to més reposat al marge del projecte d'Estatut, que voldria discretament limitat, tot reconeixent la legitimitat de la federació. De totes maneres, encara l'autor de tantes obres excel·lents de Castella no es pot estar de lamentar la separació dels dos idiomes a mida que augmenta la perfecció del nostre. Escriptu així:

“Es trabajo admirable, sin duda, el hacer del catalán una nueva lengua científica, aunque sea de escasa extensión. Al aplaudirlo fervorosamente, sólo cabe lamentar que ese trabajo recaiga en terreno estéril, y más ahora que toda la vida propende a buscar forma sde gran universalidad. Lo que ya no es tan plausible es erigir esa nueva lengua en única expresión científica de la región, sin querer que ésta participe de una lengua mundial que tiene a mano”.

Es realment desconcertant que homes intel·ligents com Menéndez Pidal — els quals cent voltes han proclamat l'intimitat de l'idioma amb la creació espiritual — vulguin sostenir una tesi que ells no apliquen a casa seva; puix és evident que per ells fóra millor que escriguessin en francès o anglès per obtenir la universalitat tan recomanada. Altres consideracions podria aportar ací — moltes vegades adduïdes en treballs polemístics — que demostrarien la poca eficàcia comercial del castellà, com es veu a l'Argentina, p. e., on Espanya ocupa el desè lloc dins l'estadística de l'intercanvi.

Ara la lectura d'un assaig de P. Fabra sobre l'obra de depuració del català, em torna a recordar la *Cataluña bilingüe*, de Menéndez Pidal, entossudit a que els catalans adoptin l'espanyol com a llengua de cultura en lloc d'esforçar-se a redreçar un idioma decaïgut i profundament castellanitzat. El nostre il·lustre lingüista fa veure, per contra, les diferències pregones que existeixen entre els dos idiomes hispànics, degudes al fet d'haver-se produït el desenvolupament del llatí vulgar en la nostra terra i en terres castelles amb entera independència l'un de l'altre, i demostra que el català i l'espanyol diferèixen, per aquest fet, en un gran nombre de trets morfològics: l'espanyol és més acostat al portuguès que al català; el català és més acostat al provençal que a l'espanyol. No ne-

ga l'influència castellana d'aquestes darreres centúries, però afegeix: les diferències morfològiques entre el català i l'espanyol donen a les dues llengües fisonomies tan oposades, que, malgrat la forta castellanització del català modern, el català, en front de l'espanyol, sempre ha de considerar-se, no com un dialecte, sinó com una llengua independent, com, en un altre pla, l'anglès, malgrat la seva forta francesització, que afecta enormement el seu lèxic i àdhuc d'una manera considerable l'estructura de la seva frase, continua essent una llengua germànica, i ningú no gosarà mai considerar-lo com un llenguatge romànic.

A continuació Pompeu Fabra exposa tota la tasca a fer: examinar un per un tots els mots, les significacions de cada

POMPEU FABRA (Dibuix de Macaya fill)

mot, totes les construccions i frases fetes de la llengua actual, a fi de descobrir-ne tots els castellanismes i incorreccions; estudiar pregonament la llengua antiga i els parlars hodierns, que ens havien de furnir els mitjans de remeiar-los, i mirar de relligar la llengua actual amb la llengua antiga, no oblidant mai, però, que “no tractàvem de ressucitar una llengua medieval, sinó de formar la llengua materna moderna, que fóra sortida de la nostra llengua antiga sense els llargs segles de decadència literària i de supeditació a una llengua forastera”.

Aquesta és la tasca que ell mateix ha realitzat sense treva i amb coneixement exacte de les necessitats del català a l'hora de la present cultura, procurant no arcaïzar la nostra llengua, ni tampoc modernitzar-la en tal faisó que resultés des-

caracteritzada, ni menys ridiculitzar-la amb mots barbres ni frases plebees per tal d'allunyar-la del castellà, oblidant que ambdues llengües pervenen d'un mateix tronc, per tant no són gens d'extranyar les semblances lingüístiques.

En el darrer assaig, P. Fabra, a més de aportar nous esclariments a la depuració del català, pren compte de l'objecció dels qui temen que les innovacions puguin produir un allunyament massa fort entre la llengua literària i la llengua parlada. A aquests els recorda l'aptitud sorprenent que té el català parlat per assimilar-se les innovacions operades en la llengua escrita. “Avui constatem — diu — en la llengua parlada tota mena de mots i girs introduïts un dia artificialment en la llengua escrita, els quals han penetrat talment en aquella que ningú no diria que trenta anys endarrera hi eren completament desconeguts. Sabem, doncs, per una llarga experiència que el llenguatge parlat està lluny d'ésser impermeable als progressos de la llengua literària”. En conseqüència, invita als catalans a no deixar-se guanyar pel cansament, ni per l'impaciència, ni pel derrotisme. “Continuem, doncs, treballant en l'obra de depuració de la llengua, els uns encercant nous perfeccionaments, els altres aprenent-los i difonent-los, posant tots en aquesta noble tasca tot el nostre saber i tota la nostra voluntat”.

No fa gaire un estol d'escriptors nostres honoraren a P. Fabra, proclamant-lo el vertader unificador i restablidor de la llengua, aprofitant l'ocasió de complir sa seixantena d'anys. Més de trenta n'han pasat des que començà a interessar-se per la reforma de l'idioma, juntament amb els seus companys de l'inoblidable revista *L'Aveng*. Un bon dia el gran Prat de la Riba, com a president de la Diputació de Barcelona, fundà la càtedra de català perquè ell pogués consagrar-se al seu estudi predilecte, i més endavant, en constituir-se l'Institut d'Estudis Catalans, fou nomenat director de la Secció lexicogràfica. Ningú no discuteix a Catalunya que ha estat en Pompeu Fabra l'insigne emmotllador de la llengua present partint de bases científiques i orientant-se pel seu bon gust d'artista.

Fa quelcom més. Mentre dedica el seu esforç a renovar la llengua pròpia, complementa tan noble i patriòtica tasca publicant Compendis de Gramàtica catalana redactats en altres idiomes, amb el desig de difondre el nostre llenguatge pels països de cultura. Aquests llibres porten més enllà de Catalunya el fet de la seva llengua la qual, lluny d'ésser un *patois*, com encara molts creuen, té el mèrit de sostenir una literatura ja respectable i mereixedora de l'atenció dels esperits cultes.

Diu bé, dons, en Montoliu en escriure que si la nostra llengua no ha tornat encara a la seva perduda dignitat reial, és cert, però, que mercès a l'exquisit tracte amb què Pompeu Fabra l'ha agençada i l'ha reeducada, no ha romàs en ella cap rastre de la rústica porqueirola i torna a ésser plenament senyora, i que els seus Compendis de Gramàtica contribueixen en important mesura a que s'extengui, fronteres enllà, la coneixença de la nostra llengua i recobri la seva antiga estima pel món civilitzat.

Es lògic, doncs, que tots els catalans sentin entusiasme pel gran mestre, perquè si és cert que el nostre parlar començà a transmutar-se amb els poetes de la renai-xença, també ho és que només amb el treball intens de P. Fabra ha arribat a prendre fisonomia de llengua moderna amb la aptitud necessària per expressar-se magistralment.

J. TORRENDELL.

DIARIS, PERIODICS I REVISTES

Amb motiu de la Festa Major, els setmanaris *L'Avi Munné* i *La Costa Brava*, de Sant Feliu de Guíxols, han editat cadascú d'ells un número extraordinari magnífic de presentació i de contingut, que és nombrós, amb moltes fotografies molt ben seleccionades. Hi han col·laborat, entre altres, algunes de les més prestigioses firmes literàries de Catalunya.

—També pel mateix motiu de Festa Major, *El Bisbalenc* de La Bisbal, ha tirat un extraordinari, molt ben imprès i amb un sumari interessantíssim.

F. B. M.

Els discursos d'Iseu és el títol del volum 48 de la Col·lecció d'Autors Clàssics, Grecs i Llatins. La versió porta la signatura del jove col·laborador de la Bernat Metge, Josep Vergés. L'edició surt precedida d'un pròleg del mateix traductor, en el qual ens informa de tot el que cal conèixer de l'autor. Els discursos que conté aquesta primera part ens ajuden a conèixer íntimament la vida familiar d'Atenes, puix tots estan relacionats amb qüestions d'herències. Iseu fou un orador eloqüent, mestre del gran Demòstenes i deixeble d'Isòcrates.

“FRANCESC MACIÀ”

L'últim dels Quaderns Blaus, col·lecció que dirigeixen Marius Aguilar i Carles Soldevila, ha estat escrit per Alfons Maseras i ostenta el títol de *Francesc Macià*.

Naturalment, l'autor no s'ha proposat escriure una biografia; recull, només, dades que contribueixen a dibuixar la silueta del president de la Generalitat de Catalunya. Emprò, de quina manera! Per a conèixer l'ànima del senyor Macià, n'hi ha prou amb les breus pàgines d'Alfons Maseras, acostumat a perfilar personatges i a

profunditzar temperaments. Les seves novel·les viuen de les figures que ha transplantat del natural. Hi té, doncs, la mà trencada el nostre afortunat artista en treballs d'aquesta mena. Pocs trets li basten per fer ressortir la persona reflectida. Exemple: Mme. de Noailles ha volgut com parar Macià amb l'immortal creació del gran Cervantes. I amb raó. Maseras afegeix: “No és solament en el seu caràcter moral, però, que hom pot comparar Macià a Don Quixot: la semblança física és també remarcable. Alt, escardalenc, d'una brunor pronunciada, d'uns ulls brillants, fets en una llunyania ideal, febreros i apassionats, d'un front emplomallat d'una tofa blanca i sostingut damunt d'unes celles grises, poblades i varonils, d'on arrenca un nas agut, aguilenc i voluntariós, Macià uneix la delicadesa amb la distinció, la suavitat amb l'energia. Al fons d'aquests ulls somniadors i apassionats, s'hi endevina una ànima noble i franca, moguda per un cor gairebé infantil: tal és l'entusias-

ALFONS MASERAS. (Dibuix de Macaya fill)

me que sap reflectir i la bonesa que hom hi sent bategar”.

Encertadíssim; i igualment encertat en tot els altres capítols del càlid llibret, que haurà portat per tota la nostra Catalunya la personalitat egrègia de Francesc Macià, l'home-símbol en aquesta hora de vibració patriòtica i de gosadia política. Potser sí que la Providència havia preparat en l'exaltació de Macià la voluntat indispensable per resoldre la situació violenta del 12 d'abril a favor de la pàtria, tan ben conduïda per altres catalans il·lustres durant els anys precursors. Les gestes d'abans, que Maseras fa ressaltar hàbilment, no feien més que afaçonar un esperit ferm per a enfrontar una major empresa i abrandar tot un poble en la seva integritat. I, realment, Macià consegueix, sembla, moltes de les aspiracions del programa únic. Tant-

de-bó n'alcanci d'altres encomanades, fa temps, a les esquerres catalanes: la catalanització del sindicalisme, tan rebec fins ara als nostres sentiments més pregons.

Maseras, encara, reporta en son treball dues manifestacions de Macià que aclareixen convenientment la posició política del president de la Generalitat. La primera assegura l'intel·ligència de Catalunya amb Espanya tan bon punt fossin lliures uns i altres; “acceptariem tots els lligams federals per lliure acord, car això no afectaria en res la nostra sobirania nacional”. La segona toca la qüestió social que ell va definir amb aquests termes: “Vull repetir que crec que no hi haurà d'haver nacions ni classes opressores ni oprimides. Sempre he dit, i mai no ho hauré dit prot, que si amb la llibertat política de Catalunya no s'hagués de garantir la seva llibertat social, fóra malaguanyada una sola gota de sang que es vessés per ella”.

Vet-ací explicada la doble actuació de Macià vers Espanya i el sindicalisme. Encara no podem anunciar el triomf dels dos propòsits. No sabem què contestarà la democràcia espanyola, ni tampoc la multitud del Sindicat. Podem, però, tenir la seguretat que tota negativa ha d'empènyer Francesc Macià cap a la lluita aferrissada per la llibertat de Catalunya i el convenient equilibri social.

Així ho esperem tots de l'admirable textura de l'actual President, magníficament esboçada per la ploma hàbil i entusiasta d'Alfons Maseras.

“ANIMES HONRADES”

La Biblioteca Literària ha publicat la novel·la *Animes honrades*, de la notable escriptora Gràzia Deledda. La versió, molt encertada, és de Maria Mariné.

“NOTES VISCUEDES”

L'escultor Enric Clarassó ha fet un recull de notes i impressions de la seva vida. El llibre va precedir d'un dibuix de l'autor.

TRADUCCIONS DE GOETHE

Aquest volum, que inclou *Ifigènia a Tàurida* i *Eridon i Amina*, porta el nombre VIII de les Obres Completes de Joan Maragall, que editen curosament els fills de l'enyorat poeta i que dirigeixen en Joan Estelrich. Aquest tom ha estat prologat exquisidament per Josep Lleonart.

“SOLITARIS”

A l'hora baixa de la vida ha fet revifalla en l'esperit de Gabriel Mulet i Sans l'anhel poètic de la joventut. Fou l'any 1875 que sortí *Poncella* a les planes d'una revista mallorquina. Avui és un llibre de prop de 200 planes el qui ens ofereix un roserar de versos, on l'autor recull impres-

(Segueix a la pág. 25)

G A B R I E L A L O M A R

CONEGUDA l'actuació de l'Alomar com a polític i publicista, molts el tenen oblidat com a poeta. I tanmateix l'Alomar — recordem-ho — és l'autor inconfusible de La columna de foc, recull de poesies que mantindrà el seu autor en l'antologia lírica catalana. "Les seves poesies—ha dit el crític Alexandre Piana—tenen un fons de romàntica exaltació limitada per una tècnica fèrria; la potent imaginació d'on són nascudes ha sabut donar-les un motllo llis; son un vi escumejant en una copa cisellada. En Gabriel Alomar ha begut en les mans de tots els grans mestres de la poesia, però s'endevina com s'ha decantat més vegades per l'Iliada i pels sonets de Carducci, per Horaci i per les estrofes trepidants de Victor Hugo. La seva tasca fixadora del lèxic és definitiva. I el seu mesatge en la ciència poètica té la valor de la seva significació parnassiana, doblada en ell del sentit civil dels poetes d'Itàlia". És cert que

l'Alomar no ha sovintejat darrerament l'intimitat de la seva Musa, però cada dia sent en sos escrits l'exaltació lírica que el fa poeta en totes les seves manifestacions literàries, inclusive quan és didàctic i crític. És sempre un creador; conseqüentment, poeta. Poesia val per l'Alomar tant com creació, segons el primitiu sentit etimològic. És com el quart grau de la relació de l'home amb les coses, després de la visió, de la percepció i de la ponderació. Per la poetització — ha dit — l'home fecunda de la seva pròpia virilitat les coses i les transfigura divinitzant-les. Per la poesia, la cosa real s'eleva a imatge pura; així com després, en el grau ascendent de la divinització, l'idealitat pren categoria de cosa real.

Teoritzador, doncs, a l'ensem que realitzador ha estat sempre Gabriel Alomar, com ho provenen les seves poesies i assaigs com El futurisme, De poetització i altres.

HORACIANA

Sota la parra, en la tardor serena,
vora la boca del calmós avari,
Lesbia, recordes quan d'amor moríem
com a poetes?

L'aire tranquil amb llibertat passava,
i damunt naltres, sobre el blau esplèndid,
com a dosser la nostra amor cobrien
fulles de pàmpol.

L'úbera terra maternal brollava
sava fecunda, i, en abraç sens terme,
àvidament ens ajuntava, trèmuls,
dins un ensomni.

Rossos i secs, bevien llum els pàmpols
remorejant, i entreteaven l'ombra
clapes de sol, qui, tot jugant, corrien
sobre la terra.

Flaires sens nom ensaboria, Lesbia,
sobre tos llavis; una pau divina
queia del cel, i la carícia ardenta
dolça passava.

Sobre mon pit la tremolor sedosa,
blana, sentia de ton pit de verge.
Plàcidament, vital frescor portaven
aures humides.

Ombra immortal de l'avior heroica
mística font de l'harmonia pura,
símbol august de l'esplendor sagrada,
oh Poesia!

CONSAGRACIÓ

L'herba del bosc irreverent profana
la simbòlica clau qui els ares unia;
no s'es alçada al toc d'ave-maria,
com altre temps, plorosa, la campana.

Tota sola, triomfant i sobirana
la piscina s'aixeca, on un dia
son front impur a rebejar venia,
devotament, la multitud cristiana.

Entre pilars caiguts avança, lenta,
una vaca en l'església derruïda;
de les pluges darreres l'aigua pura

ben dins el marbre sant, amb set ardenta;
i en el temple vençut queda acomplida
la gran consagració de la Natura.

LLOSA VOTIVA

Sia per vos aquest Any Nou, caríssim,
alba serena d'un bell jorn de glòria,
pòrtic frontal d'incommovible temple,
plàcid auguri.

Sacra quietud en el redós pacífic
l'ànima vostra com un bàlsem ampli;
pròdigues vessin sobre vos les Hores
ombra propícia.

LES COVES VERGES

Allà endins, blanques, de puresa ignota,
pel gran domini del misteri, esquives
com a deesses virginals qui regnen
dins l'absoluta fosca,

nien les coves on a mils, besant-se
per l'infinit de les tenebres mudes,
en deliciós miniaturat floreixen
estalactites pàl·lides...

Són coves verges. L'ideal congrien
d'una suprema i palpitant bellesa.
Ningú les veu; no han vist la llum profana
no saben que són belles.

I sempre, sempre, travessant centúries,
el degotís, palpant la fosca, avança.
I una immortal vitalitat batega,
serena, perquè és única.

Damunt el caos tenebrós es tanca
la volta immensa, i pels reconcs habiten
les femenils divinitats caigudes
amigues dels poetes.

I en el mirall dels goces quiets, puríssims,
banyen la forma de la verge clàssica
i una remor de clapoteig aixequen,
qui es perd al lluny, sonora...

Altres, passant, en sempitern desfici,
dins un gran vel de cabells rossos, sembla
que amb plany tristíssim l'elegia entonen
de la beutat romàntica.

Un vent odiós de veritat, de prosa,
les desterrà del bosc nadiu; volaren
dins una boira d'illusió i misteri,
ploroses i vençudes.

Eren les nimfes de les odes gregues;
eren les muses dels cantors de Roma;
eren les fades maternals i tristes
de la Llegenda morta.

EL BES SOBRE ELS ULLS

Com una abella el bes es posa,
es vincla l'ull com una flor;
i en l'ull tancat, tímida i closa,
bat la pupilla com un cor.

Un bes als ulls... Oh, com titilla
sota l'ardor de mon besà,
tímida i closa la pupilla
con un ocell dins una mà!
El plor futur l'aroma exhala
sota ton parpre somrient;
i desficiosa com una ala,
bat la pupilla fonament.

A l'entorn nostre el temps s'envola
dins un abisme sense fons.
I dels teus ulls en la corolla
bec el perfum de tes visions.
I la pupilla presonera
com una alosa dins la mà,
aletejant es desespera
amb ànsia ardenta de volà...

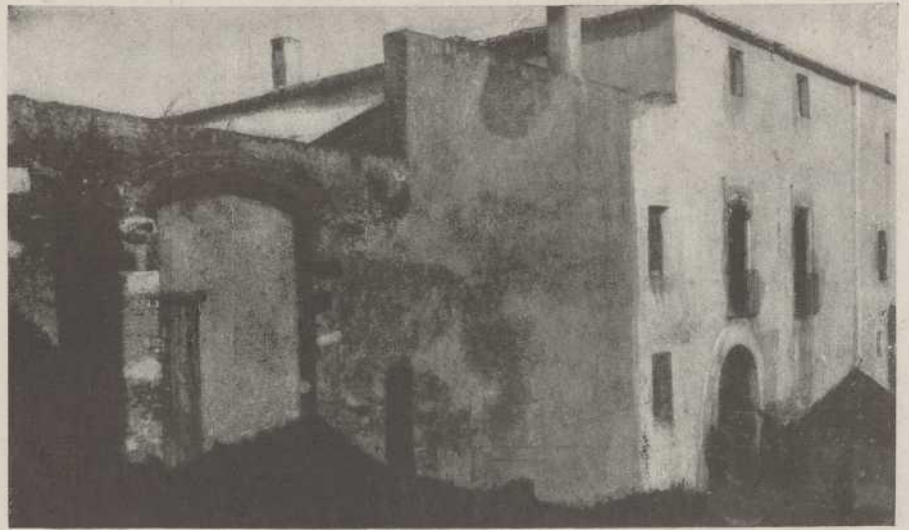
A UNA BELLESA DEL SEGLE XVIII

Sortieu de la sala
pel corredor desert.
El vell tapís de gala
s'endevinava, incert,
damunt la gran escala;
i en l'ombra on tot es perd
morien batent l'ala,
els ecos del concert.
I vos passàveu, pura
tot alba i esperit,
sens veure en la foscura
dels cels, adins la nit,
perdent-se per l'altura
el geni, l'infinit...

ESTROFA AL VENT

Jo escric al vent aqueixa estrofa alada
per a que'l vent la porti cel enllà;
jo vull seguir-la amb ma candent mirada
plorós de no poder-la acompanyar.
Entre els hiverns, quan vibri la ventada,
el meu vers per l'espai ressonarà,
i sobre els homes sa brunzent tonada
durà el só d'un incògnit oceà.
I cantarà en la lira de les branques
i de la lluna en les crineres blanques
o en l'arquet de silenci de la nit.
I eternalment la maternal Natura
l'espargirà per l'infinita altura
quan el meu nom, obscur, serà extingit.

Estàtua de l'illustre conseller en cap en Rafel de Casanova, situada en el mateix lloc on va caure ferit al defensar les llibertats de la terra.

Casa on va morir En Rafel de Casanova, situada a la vila de Sant Boi de Llobregat.

L A M O R T D E RAFEL DE CASANOVA

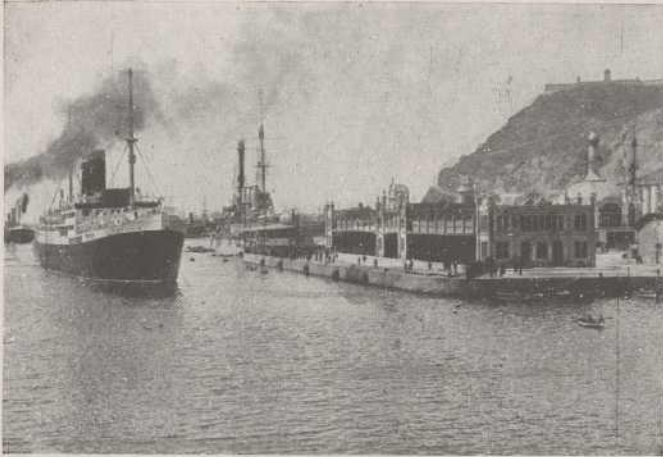
ONZE de Setembre de 1714! Han passat doscents disset anys des d'aquella data fatídica en què les tropes del rei Felip V s'emparaven per la força de les armes del darrer baluard de les nostres llibertats pàtries: la ciutat de Barcelona. No ben bé del tot, encara, podem dir que aquest any haurem assolit les llibertats anteriors a aquella data.

Doscents disset anys!

D'aquest lapse de temps, anys a venir, caldrà fer-ne memòria, perquè l'experiència haguda ens esperoni a tots els catalans i no en sigui mai més possible una repetició. Que aquell aplanament del nostre esperit nacional, causa principal de la nostra davallada, no pugui tornar a ésser. Que no siguin necessaris mai més excepcions de virtut civil i patriòtica com la del nostre heroi En Rafel de Casanova; que tots i cada un dels catalans mantinguin ben viva la flama de la catalanitat i sentin a l'ànima el desig de tornar ésser el que fórem: un poble gran per la cultura, el saber i el benestar de la nostra terra. I de passada, venerar la memòria de tots aquells qui, com En Rafel de Casanova, varen caure en defensa de les llibertats pairals, i dels que posteriorment, amb els llurs versos i els llurs cants, tan bella obra de renaixement espiritual ens van llegar. Prendre'n exemple i seguir fidelment l'esperit que els menava ha d'ésser la tasca que correspon a nosaltres i a tots els que ens seguiran.

Pati de la casa on moria el Conseller en Cap i defensor de Barcelona

El castell i muntanya de Montjuïc vist des del port de Barcelona.

Entrada del castell. Hi falta el pont llevadís, suplantat per un de ferm.

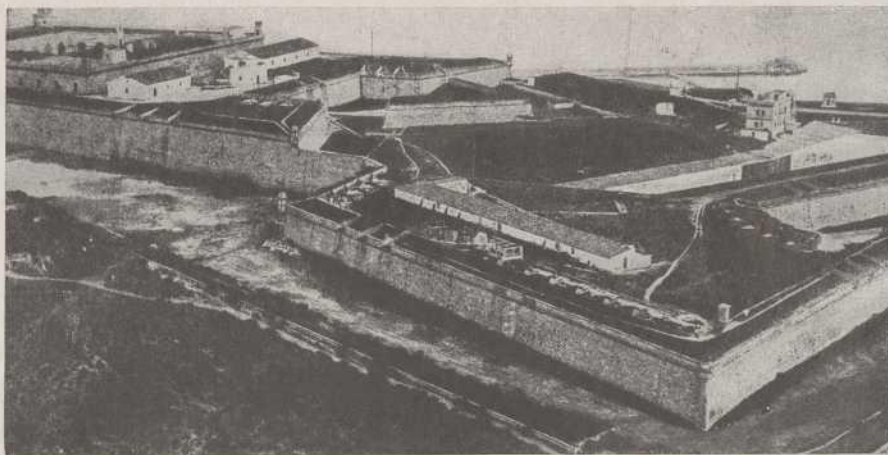
EL CASTELL DE MONTJUIC

GUARDA vigilant en èpoques preterites, pesombre fatídic més tard, el castell de Montjuïc havia arribat a ésser odiat pels barcelonins com una contínua amenaça a la tranquil·litat de la ciutat.

Va caldre tota una Exposició Internacional per esborrar-ne, o esmortuir-ne al menys, el mal record. I val a dir, que no trigarem gaire temps per poder aconseguir que la cessió del castell a la ciutat — aspiració anys ha abrivada i finalment assolida — pacifiqui completament l'esperit barceloní respecte a una possible utilització amenaçadora.

Fa pocs dies els cables dels diaris ens duïen la nova que el ministre de la Guerra d'Espanya, atenent el prec de l'Ajuntament de Barcelona, cedia el castell a la ciutat. No està determinada encara la utilització que tindrà. Hi ha qui diu o proposa que el converteixin en museu, però, en concret, no se sap res encara.

Amb tot, ja feia temps que, entre la Exposició, el funicular i el tren aeri de Miramar a la Barceloneta, hom anava sitiant el castell per tots costats i abans no fés el ridícul faran molt bé retirant-li la tasca que fins ara havia tingut. Perquè veïem, volem més irreverències que tot un castell enmarletat i amb el prestigi *guerrero* del castell de Montjuïc hagi de veure com els palaus moderns i els jardins i els pares d'atraccions el vagin voltant com si volgués

Aspecte general del castell suara cedit pel govern a la ciutat de Barcelona

sin ballar una sardana al seu voltant? Totes aquestes coses no fan patxoca amb un castell que s'estimi.

Una fortalesa com aquesta no podia subsistir d'ací endavant si amb tota tranquil·litat i flema havia d'aguantar que qualsevol parella d'enamorats, o una família amb els seus marrees, o una colla d'estrangers acompanyats pel *cicerone*, tenien el dret

més, amb camps de golf miniatura i tot.

I bé, volem dir que si així fos, no se'n trauria més profit que fins ara?

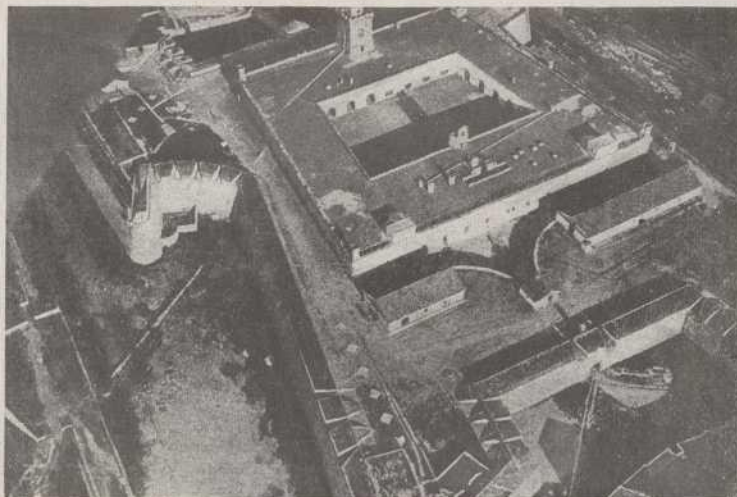
Al capdavall, seria la millor manera per treure el rovell d'aquelles pedres centenàries i la revenja que els ciutadans barcelonins es pendrien per les males passades que els habitants del castell els havien jugat en altre temps.

Però ben mirat, si això arribava, des d'on tirarien les canonades de reglament quan hi han esdeveniments extraordinaris?

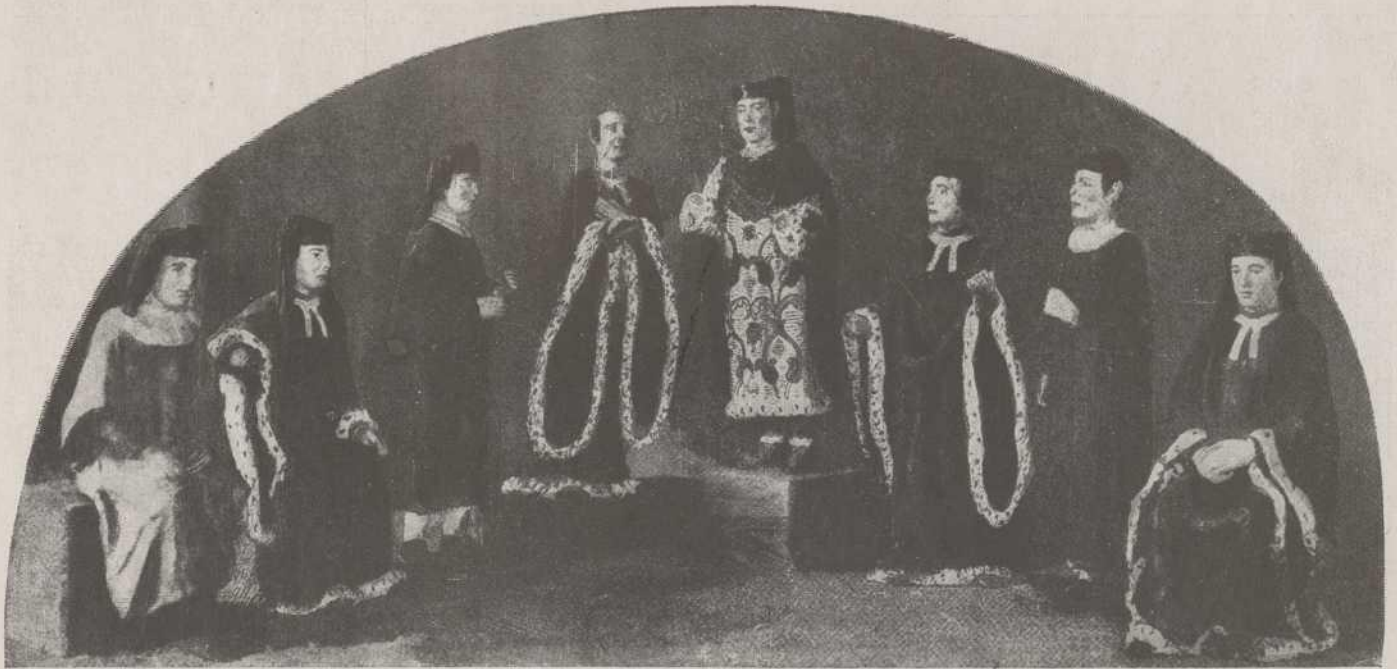
No quedaria altre recurs que escarnir el soroll de les *salvas* amb platets i bombo. O bé amb una gran traça, a l'estil valencià.

Però bromes apart, la cessió per l'Estat espanyol del castell de Montjuïc a Barcelona, és una notícia que tots els catalans hauran llegit amb satisfacció, ja que tan si el dediquen a museu com a parc o a altres esbarjes populars, sempre contribuirà a l'embelliment de la capital de Catalunya.

I amb millor motiu, per haver estat aquells paratges bastant deseuadats, degut al seu veinatge amb el castell.

Un altre vista del castell presa des d'un avió que hi volà per damunt

Figures de terra cuita, que volen representar els Consellers

Tor just proclamada la República a la nostra terra, fou restablert l'Estat Català, que ben aviat, a petició del Govern espanyol i per no fer una qüestió prèvia greu abans de consolidar el nou règim democràtic, prengué el nom més estriete de Generalitat de Catalunya.

Quina mena d'institució és aquesta i quin abast polític i administratiu tingué a la nostra pàtria?

Veiem què en diuen els historiadors catalans. El celebrat Pella i Forgas en fa una síntesi interessant.

Semblant institució

LA GENERALITAT DE CATALUNYA

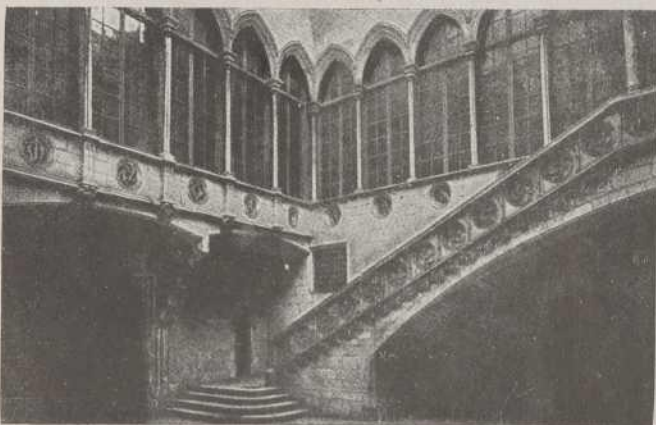

L'emperadriu Isabel, muller de Carles III, s'embarca a Barcelona, camí d'Alemanya.

ha deixat un record solemne i bell; ha deixat un monument: el palau de l'antiga Diputació de Catalunya. Tot ell sembla un palau d'últims del segle XV, ço que vol dir que en dita època era quan aquesta institució arribà al grau més alt d'esplendor i prengué caràcter i harmonia de conjunt.

L'organització més típica de la Generalitat fou quan les Corts en disoldre's anomenaven la comissió que fins a la nova legislatura servís de Diputació general.

Quan les Corts no es reunien, allavors

Patí i escala del Palau de la Generalitat

Façana principal del Palau, a la Plaça de Sant Jaume

Conferència de Consellers durant el setze de 1714

la Comissió es feia per elecció cada tres anys.

Tenia la Diputació, en primer lloc, funcions legislatives o que procedien de la funció legislativa de l'Estat: les Corts legíslaven, la Diputació publicava les lleis i les executava.

Encara, la Diputació tenia com principal fi sortir en defensa dels drets i llibertats nacionals, del pacte fonamental de l'Estat català, així com individualment del dret polític dels ciutadans.

Per a sostenir aquest poder, la Generalitat de Catalunya exercia jurisdicció i superior a tots els tribunals, inclús l'eclesiàstic; per això s'allegava que podia anar contra els eclesiàstics, contra l'Inquisició mateixa, sempre que la llei o les llibertats n'eren violades, i si calia anar a la força, fins l'exèrcit i l'armada propis no hi mancaven.

Quan una de les parts contractants del pacte desaparegué, la Diputació General aguantà tota la nacionalitat perquè no caigués en l'anarquia, com es va veure en morir sense fills el bon rei Martí; llavors la Generalitat armà un exèrcit, imposà la pau a Catalunya mentre el Parlament de Casp del·liberà sobre la successió a la corona, i entre altres serveis va socórrer l'illa de Cerdenya.

Va arribar a la més gran supremacia la Generalitat a les darreries del segle xv, i llavors esclatà la seva força en un conflicte amb el poder reial; fou en temps de Joan II.

Vingué el primogènit Carles de Viana, i és empresonat a Lleida; però la Generalitat s'imposà al rei i aquest decretà la liberació del príncep. Es de veure la correspondència per a comprendre el poder de la Generalitat en les seves atribucions. En tal ocasió es permeté aquesta audàcia: El rei li demanà que li enviés un ambaixador, i ella li contestà: "No un ambaixador sinó 5.000 us en envió", i feia anar un exèrcit de 5.000 homes cap a Lleida per obtenir la llibertat del príncep.

Alt relleu de Sant Jordi, al Palau de la Generalitat, magnífica mostra de l'escultura medieval catalana.

La Diputació era un gran poder econòmic al mateix temps que polític, perquè la Diputació tenia al seu càrrec tota la tributació del Principat de Catalunya.

De les contribucions era la primera el dret d'entrades i eixides — avui en diem Duanes, — el dret de bolla i altres tributs.

La bolla era un segell que es posava a les peces de roba i altres articles per a garantir llur procedència i protegir llur circulació dintre del regne i fins per l'exterior. Aquest impost va durar fins el segle XIX.

El tribut més important i en el qual es considerava basada la riquesa de la Diputació, eren els drets de Duanes, els drets d'entrades i eixides.

En unes Corts de Ferran d'Antequera s'aprovà una Constitució disposant que venien subjectes a pagar el dret d'entrades i eixides, tant el rei, com la reina i prínceps de la reial casa.

En la pràctica, en canvi, el tribut de la bolla de plom i de cera, no el pagaven els diputats per les robes que per al seu usar compraven, segons "costuma anticada e servada".

Era obligat, doncs, que ningú es podia eximir del dret de Duanes, i així qui ocupava el primer lloc de la nació era el primer que havia de pagar dret per les robes que entraven, cavalls i articles de tota mena, a Catalunya.

Naturalment que una disposició tan ferma de què ningú es salvava, havia d'ésser motiu de raons i baralles quan anaven a Catalunya els inflats personatges de la Cort de Castella, que es creien amb drets superiors a les lleis de la terra.

Així, en temps de Carles V es mogueren grans avalots perquè els duaners escorcollaven els baguls i equipatges de la família reial, i havent-hi trobat peces de roba sencera, la Diputació va embargar-les. Hi hagué un moment crític. Carles V no s'avenia a pagar els drets, i en aquest moment, en mig de gran commoció, els diputats convocaren els tres braços generals de Catalunya, les Corts sense el rei per a re-

(Segueix a la pàg. 25)

El canonge Anglada, qui comanava els que defensaven la barricada de la Plaça de Palau, l'11 de Setembre de 1714.

LES MURALLES DE GIRONA

Amb motiu del lliurament de l'castell de Montjuïc a Barcelona, s'ha parlat també de si es donaria al Municipi de Girona la propietat de les muralles antigües que encara s'hi conserven.

Es troben situades en un pati de l'antic edifici dels Estudis Generals o Universitat a la plaça de Sant Domènec i són formades per grosses pedres de 1 a 3 60 metres de llarg per 0.58 a 1,80 d'alt trabades per altres de més petites.

Els primers qui varen estudiar-les foren Martorell i Peña, en 1871, junt amb els senyors Botet i Sisó, i Pujol i Camps, de la Comissió Provincial de Monuments. Pierre Paris, qui més tard també les va estudiar en el seu important *Essai sur l'art et l'industrie de l'Espagne primitive*, escriu que les pedres de la muralla "estan apilades sense ordre, segons les dimensions i la forma, i entre elles hi ha introduïts elements més petits, alguns dels quals només tenen quinze o vint centímetres.

Martorell creu que són "tal vegada" restauracions molt posteriors a la construcció de la muralla, però abans hi cal reconèixer un senzill *bocage*, seguint el sistema tan conegut.

Alguns escriptors creuen que els murs ciclòpics de Girona són romans i van ésser bastits en el segle II abans de J. C. "Es pot definir i precisada — escriu un d'ells, el senyor Carreres Candi — l'arqueologia romana del segle III abans de J. C., a la que s'hi hauran d'adjudicar monuments que s'han assenyalat com de temps anterior o posterior. El prejudici miennià darrerament s'ha apropiat de la voluntat dels arqueòlegs, desviant l'estudi dels segles II i III abans de J. C., als quals pertanyen monuments tan importants com les muralles dites ciclòpies de Tarragona, Mur i altres".

Sembla més fonamentada l'opinió del prehistoriador Bosch i Gimpera, segons el qual la muralla ciclòpia de Girona, igual que la de Tarragona, pot atribuir-se al segle V i IV abans de J. C., conclusió deduïda després d'un examen minuciós de la tècnica constructiva de les muralles tarragonines, semblants a les gregues d'Empúries i de l'estratigrafia allí existent.

Els constructors de la muralla ciclòpia — forasters que es defensaven dels habitants barbares del país — són els que posen amb penes i treballs els primers carreus de la que,

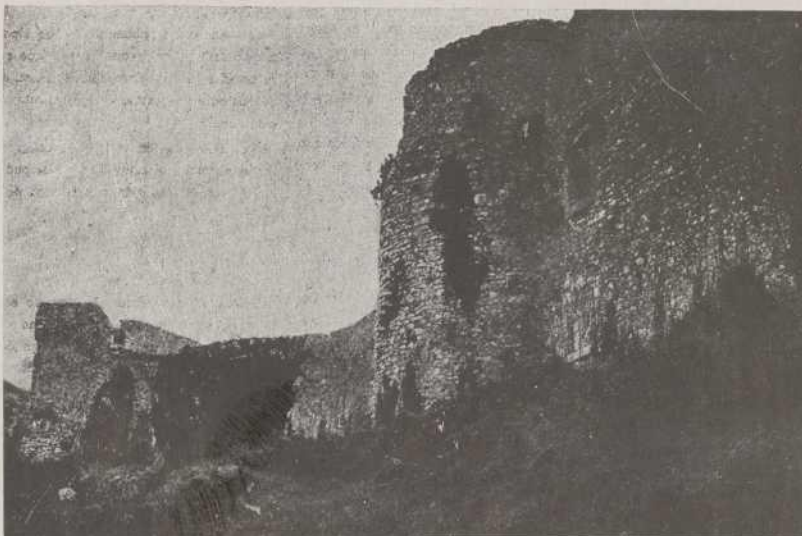
Una part mig derruïda de les muralles de Girona

Les muralles, i al lluny el riu i la famosa devesa

sota la dominació romana, serà la "Cutat Llaïna" i més tard la Girona cristiana, en la que hi floriran l'art romànic i el gòtic, les arts i les lletres hi faran esplèndides brotades i l'esperit patriòtic inspirarà les més altes gestes i els més ardents sacrificis.

No seria just abominar dels nostres avantpassats que en mig de la espessa boirada en que vivien, arribaren a entrelluejar potser alguna cosa millor més enllà d'ells, de llur isolament i de llur esforç, i a sentir la necessitat de crear i d'explicar-se els inquietants i bells misteris de la Creació, a la que varen retre un culte supersticiós; amb tot hem d'estar reconeguts a la seva obra, que no podríem mirar amb indiferència, perquè ella ens fa reviure l'infantesa de l'humanitat.

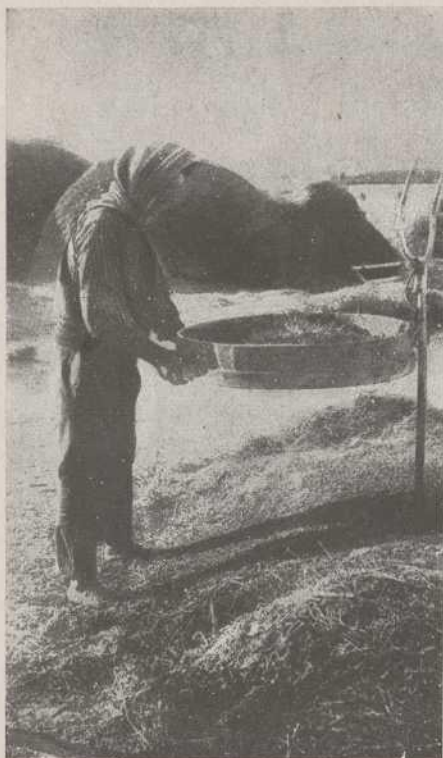

El pilar de Techet, les muralles, mig recobertes d'eura

Portada antiga, perfectament conservada

PA

Garvellant el grà amb instruments de treball una mica primitius.

això deixa d'ésser notable la collita que s'obté. Avui, Catalunya, si bé és cert que no pot bastar-se ella mateixa, fa esforços per aconseguir-ho. Hi ha una munió d'hommes de bona voluntat que s'han proposat estendre llurs coneixements arreu de la terra catalana per tal que a la pagesia nostra, amb l'ajut tècnic dels agrònoms i dels mètodes intensius ben aprofitats, li sigui possible d'arribar a acreïxer la producció fins a l'extrem de no haver d'adquirir ni un sol quartar de blat fora de Catalunya.

S'ha de tenir en compte que, ara com ara, les terres que a Catalunya es sembren de blat van en augment. S'ha comprès que una collita ben abundosa, vol dir pa en abundància i diners que venen d'una manera nobilíssima, puix són producte de la venda del gra sobrer.

Per això, la collita d'aquest cereal ha estat, ara i sempre, en molts pobles de Catalunya, l'esperança cabdal de tot l'any. Es a les comarques bladeres on és possible

Esventant la batuda perquè el vent s'emporti el boll i faciliti la tria.

LA terra catalana, tan pròdiga en tot, també ho és amb les sembres del blat, d'aquest gra simbòlic que dona la sensació d'ésser com si diguéssim la més gran de les benediccions de la naturalesa.

El cultiu del blat — que és tan vell com el món — a casa nostra, en molts d'aspectes, continua essent una de les manifestacions més autèntiques de tipisme. Allí, llevat de poques excepcions, encara se segueixen els mètodes de l'antigor. Des de la sembra, que hom fa a mà, vol dir, anant rera el foreat i deixant caure els grans dintre el solc, obert per la rella, fins al moment en què el blat entra en els sacs, ja nèt de pols i palla, la pagesia catalana és allà on era en temps de la iniciació.

Però, el fet que no s'hagi evolucionat cap al cantó del progrés, com fóra de desitjar, en aquesta mena de cultiu, no per

I de tant en tant, una xerricadeta per aplacar la sed, no hi va pas del tot malament.

de constatar amb quin braó es vetlla pels sembrats que porten el pa.

Les terres les veureu treballades, de bon principi, amb una amor que fa pensar de seguida en la qualitat sense màcula dels pagesos catalans. Abans de tirar la llavor al solc, que és el més primordial del procés del cultiu, la terra es deixa com si talment anés a rebre un afalac. I si no hi ha l'humitat que requereix una bona germinació, aleshores s'espera que una pluja o l'ajut del rec li doni allò que farà el miracle que el blat acari tot a la vegada, que és una condició essencial per a la posterior bona marxa del cultiu.

Els blats que creïxen en terra catalana, que han de lluitar més d'una vegada amb la manca d'aigües de pluja, són, per contra, d'una resistència tan forta al secà,

(Segueix a la pág. 28)

Amb l'ajuda d'un corral de pedra i una bona parella per tirar es poden fer bones batudes.

Regirant la palla a l'era per a que el corral pugui destriar-se amb més facilitat el grà.

Entre gotim i gotim, totes plegades s'afanyen per omplir els cistells de la substanciosa fruita.

La màquina anirà aixafant els raïms, més ràpidament que abans amb els peus i amb més pulcritud.

El mes d'agost ja és a les acaballes. Les vinyes de Catalunya, d'un extrem a l'altre, ja mostren els raïms en plena maduració. Vol dir que, en entrar setembre, la verema serà l'epileg dels afanys de la gent camperola que espera una retribució al treball de la terra.

Catalunya, com França i Itàlia, és una de les regions més grans productores de vi. La seva situació climatèrica, atemperada per al conreu de la vinya, gairebé en tota la seva extensió, fa que les collites que s'obtenen siguin un índex remarcable de la seva potencialitat com a regió vitivinícola. A la nostra terra, des de temps imme-

VI

morials, pot dir-se que existeix aqueixa indústria de la transformació del mostos, que esdevenen els bons vins que després seran exportats arreu del món, amb nom autèn-

l'avantatge d'ésser els preferits pel consum local, puix permeten aquell goig tan característic del xerriquet, de beure'ls en porró, que a fi de comptes, és allò que més estima el català mig per assaborir aqueix producte del Penedès.

Hi ha també els vins de la costa, aquells que es cullen a la Maresme i més enllà, i que porten el nom genèric de vi d'Alella. Una de les creacions catalanes més reeixides, perquè, ultra la perfecció assolida en la seva elaboració, té al seu favor una característica que el diferencia de tots els altres vins de Catalunya, com és la seva pe-

(Segueix a la pág. 28)

Però han d'ésser ben curulles, per evitar fer masses viatges.

Preparant les portadores amb que es traginen els raïms cap a la premsa i el cup.

tic o suposat, però que, de qualsevol manera que sigui, no deixen d'ésser producte de la terra que els ha sabut elaborar.

Perquè, posem per cas, que el vi del Priorat — aqueixa mena de nèctar que retorna i que és un producte d'una característica catalana tan accentuada — volgués ésser catalogat com a procedent de vinyes que no són les situades als encontorns de Falset. Això fóra tant com voler fer passar una cosa que té nom propi perquè sols portaria la conformitat dels qui voldrien que fos nominal.

Què en diríem dels vins del Vendrell? Són uns vins, és veritat, d'una graduació ben inferior als que es produeixen de Tarragona cap al Sud; però tenen, en canvi,

Es xarel·lo? Moscatell? Be valia la pena de tastar-lo per saber-ho.

HISTÒRIA. — L'empenta donada per Sant Bernat a la reforma de l'Orde Benedictina des del monestir de Clairvaux, aviat repercutí o es deixà sentir a Catalunya, amb la creació dels nous cenobis de Cistells erigits per la pietat del comte Ramon Berenguer IV, de Barcelona. Aquí foren Santes Creus i Poblet, i pels reialmes d'Aragó i València floriren ben tost Veruela i Roda Pedra, tots nascuts a les darreries del segle XII.

Fou un dels més importants el monestir de Santes Creus. Els barons de Montcada, castigats a la guerra per la conquesta de Mallorca, cediren a la nova Orde propietats a Valldaura, terme de Sardanyola, per bastir una nova casa, al qual efecte en 1152 vingueren de la Gran Selva de vora Tolosa dotze monjos presidiats per l'abat Guillem de Montpeller. Trobant poc propici el lloc assenyalat, passaren en 1158 a l'Espuga d'Ancoia, lloc de la baronia de Cervelló. Finalment, sentint allí que la falta d'aigua impossibilitaria el desenrotllament de la Comunitat, es mudaren a les vores del riu Gayà en lloc pledejat per l'arquebisbe de Tarragona amb els senyors de Montagut. Era aquest el lloc on definitivament fou bastit el noble monestir avui mig enrunat.

CONSTRUCCIONS. — Aviat escometeren els monjos de Santes Creus la construcció definitiva de llur mo-

nestir. L'església major fou començada en 1174 per l'abat Pere de Puigvert, i la seguí des de l'any 1200 l'abat Bernat d'Ager. En el curs de sa edificació se seguí naturalment l'estil romànic des de la planta; el gòtic vingué en començar els terços de les voltes. Els marlets que donen al frontís un aspecte de fortalesa, foren afegits més tard.

Santes Creus té dos claustres. El major, situat junt a l'església, fou començat en 1303 per l'abat Pere Alegre, i acabat en 1341, en qual any fou solemnement inaugurat per l'abat Miró. El segon, ficat més endins de la clausura, resulta una petita joia d'art; és el més antic i fou edificat l'any 1163. Ambdós claustres amb l'església major, formen les úniques construccions monumentals de Santes Creus. El palau reial de Pere II sols pot mostrar la interessant escala del pati, sostinguda per delicada columna de pòrfir vermell; les habitacions fetes per al monarca català, avui mal conservades, careixen d'interès. L'aula capitular reuneix totes les característiques de tals sales monàstiques de l'Orde de Cistells.

Tenia el monestir ses construccions exteriors, situades en la plaça

1. La font de Sant Bernat i part de la clausura exterior. — 2. La torre i portada de l'església. — 3. La plaça de clausura exterior i la carretera del Pont a vol d'ocell. — 4. Una vista general de la façana posterior de l'església. — 5. Vista general de la part posterior del Palau de l'Abad. — 6. Una part del Templet, del Claustre i del Címbori. — 7. Portalada de la plaça de la clausura exterior. — 8. Un detall del templet romànic del claustre principal. — 9. La part més trencada del claustre principal. — 10. Sarcòfags de la noblesa catalana, en el claustre principal. — 11. Un aspecte del pati d'entrada al Palau Reial. — 12. El sepulcre del Rei En Pere II de Catalunya i III d'Aragó. — 13. Una part del claustre antic, la Torre de les hores i el Címbori. — 14. El Monestir des d'un camí que mena al bosc. — 15. L'escut de Catalunya i Aragó sota l'arc de l'escala del Pati Reial.

estreta, i al bell mig d'aquesta s'aixeca la font de Sant Bernat. La més notable de totes es troba a la dreta de l'entrada: era el palau de l'abat, avui transformat en manió de dependències municipals del poble d'Aiguamúrcia. Son petit claustret d'entrada fou construït en 1625 per l'abat Jeroni de Cantijoch. Segons les Constitucions de Cistells, les cases d'aquesta plaça foren dedicades

als serveis externs de Santes Creus, o sigui fusteria, ferreria, cases de pagesos, hospital de pobres, etc. Abandonades en 1835, foren enderrocades interiorment per les lleis amortitzadores que les feren vendre públicament, encara que, per fortuna, nous propietaris les salvaren reconstruint els edificis, avui habitats per colònies d'istiu.

LES TOMBES REIALS.—Fou Santes Creus el lloc sagrat on devien descansar fins a l'eternitat les despulles de dos dels més excelsos reis de la dinastia catalana. Pere II fou enterrat a l'urna de pòrfir que es veu al costat esquerre de l'altar major de l'església, o sigui al costat de l'Evangeli. A la part oposada de l'Epístola hi havia els cadàvers de Jaume II amb la muller Blanca d'Anjou.

Cobreixen llurs tombes dos templets gòtics de delicada escultura, sostinguts per quatre columnes molt finament ornamentades.

Als peus del monument de Pere II s'obrí la sepultura del famós almirall Roger de Llúria. En la mateixa església foren enterrats Marguerida de Prades, muller de Martí l'Humà; Joan Salinas, primer prior de Montesa, i molts membres de la casa de Cervelló o Montcada recollits en 1756 a l'ossari penjat a l'esquerra del Cor. També està el claustre gran ple de tombes de personatges il·lustres, i entre ells figuren els majors noms de la noblesa catalana.

Es inútil dir que llurs tombes foren esventades, no per l'odi popular de la revolta, sinó pel càlcul fred dels aprofitadors de les nostres ruïnes.

FILLS ILLUSTRES.—Els tingué Santes Creus, encara que no en nombre considerable. Fou son primer fill, aquell il·lustre abat taurin i gran predicador, Bernat Calbó, fill de Reus, aixecat als honors dels altars de la nostra Església. Entre sos abats descollaren les nobles figures dels constructors que havem citat, així com aquell gran defensor dels furs de l'Orde, l'abat Carnicero, qui tant lluità a començaments del segle XVII, junt amb l'abat Trilla, de Poblet, per salvar sos monestirs de l'estroncament que els causà la famosa Congregació de Saragossa.

(Segueix a la pág. 30)

EL NOSTRE GRAN APA

Caricaturista, pintor, gran crític d'art

FELIU Elies, més conegut pel seu pseudònim Apa, és un home representatiu, altament representatiu, de Catalunya. Si anéssim a cercar els qui podrien ésser presos com a equivalents de la seva mestria en caricatura, en pintura i en d'altres matèries, com és ara la crítica d'art i, si no n'hi ha prou, els seus treballs d'escriptor pur, veuríem que l'Apa és un cas gairebé únic.

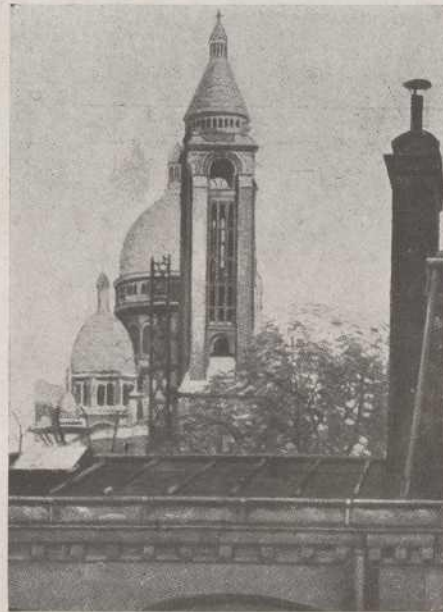
La seva iniciació, que va començar per 11a als començaments

El pintor, crític d'art i caricaturista Feliu Elies "Apa" en el seu estudi, a Barcelona.

—Vuit duros em va fer pagar aquell bandarra de metge de Barcelona per examinar-me la sang.
—Canariu.
—Oh! i el més barrut és que me'ls va fer pagar per no trobar-hi res!

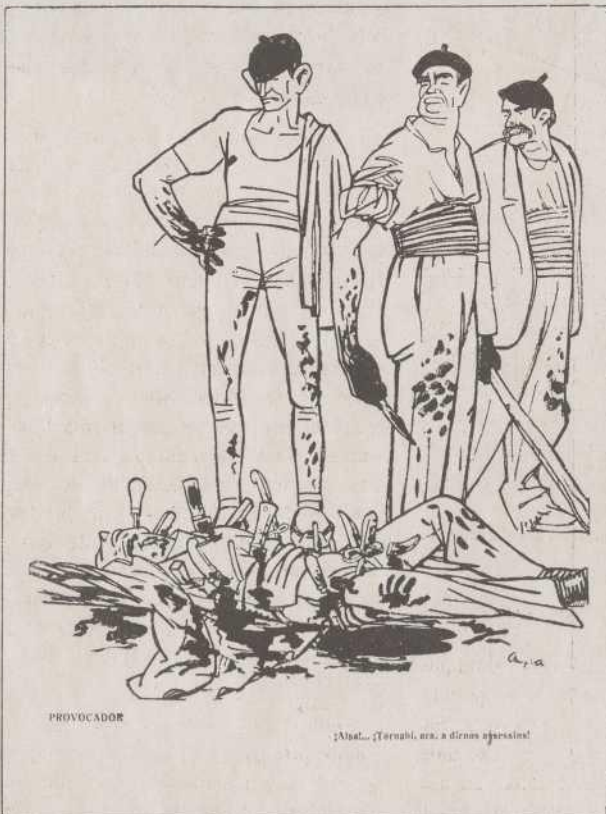

"Matinada freda a Montmartre", quadre a l'oli, de Feliu Elies.

de segle, es caracteritzà per les seves caricatures polítiques, desguitarrades com orgues sense manxa. El setmanari "Cu Cut!" de la primera i gloriosa època, va ésser el divulgador de l'enginy inescotable de l'artista que sorgia. La seva perspicàcia per trobar el grotesc sense molts compliments, va donar-li al·lò que havia després de consagrar-lo.

Quan allà pel novembre de l'any 1965 els militars espanyols de l'antic règim van accomplir la cèlebre gesta de cremar algunes redaccions de periòdics catalanistes, l'Apa va ésser un dels qui van contribuir amb llurs dibuixos a fer possible l'encegament de la gent d'espasa. Era que aleshores s'estava en plena època de lluita per inculcar al poble el noble ideal que ara acaba de fruitar.

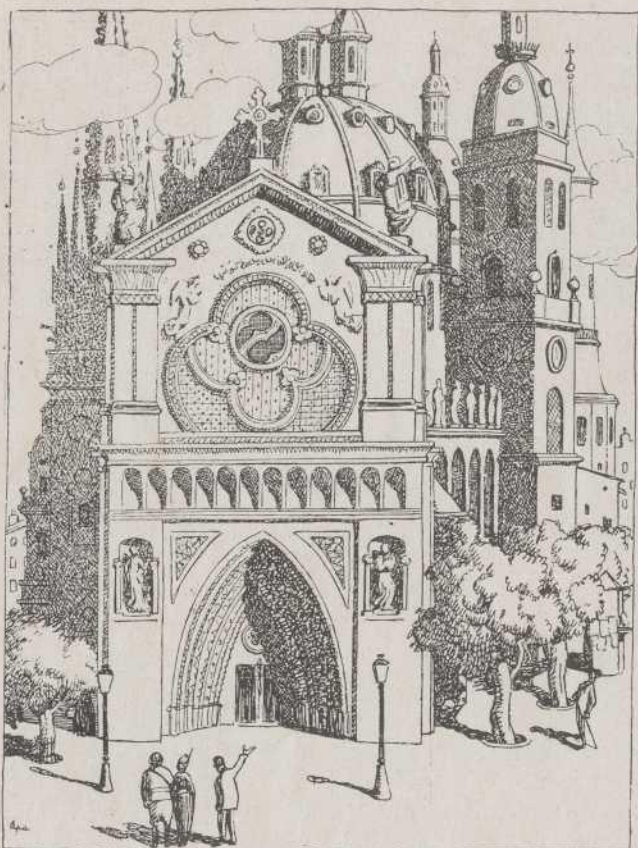
Diuen que, moltes vegades, és millor una caricatura que tot un tractat d'ètica política, per desvetllar la consciència de la multitud. Això potser semblarà suposar massa, però si un hom

PROVOCADOR

¡Alsa!... Tórna-hi, ara, a dir-nos assessins!

Provocador. Alsa!... Tórna-hi, ara, a dir-nos assessins!

TURISTES

—Oh!... Quin luxe!...
—I això que l'església condemna la luxuria!

Una caricatura d'humor ben fi. "La fruita per als senyors".

fa deduccions i cerca concordança al significat que té una ninotada oportuna, conclourà què és cert.

Això en quant a la primera època. Però ve que Feliu Elies funda la revista *Papitu*. Cerca la col·laboració de bones plomes y comença d'aparèixer allò que fou un gaseta de l'esperit més típicament català. L'Apa, en la seva revista va abocar-s'hi de ple, perquè, artista abans que res, va tractar que fos digna d'ell mateix.

Però, amb tot i això encara no havia arribat a la maduresa, perquè la seva actuació posterior ho ha demostrat d'una manera ben palesa. Allò que en els primers temps era, com si diguéssim, la torrentada que tot s'ho enduia, avui és la seguretat plena, el domini absolut d'un art, potser el més difícil.

Les caricatures que en l'actualitat dibuixa l'Apa ja són dignes de l'antologia. Són les petites i les grans coses que poden fer-se quan s'és en possessió d'un talent i se l'exercita per a la bellesa.

Es que Feliu Elies també és pintor. Un artista del llapis, per regla general, per poc que s'ho proposi, pot arribar a dominar el pinzell al seu albir. Això és el que ha fet l'Apa: ha pintat. Que un home de la seva grandària no podia conformar-se sols amb la caricatura. I, dóna-li!: també resulta que reïx. És que vol demostrar del que és capaç.

Després, no en té prou amb tot això. Passa que l'Apa — que és posseïdor d'un temperament artístic força més potent del

Una altra sobre temes populars: "Tarde de diumenge".

que potser ell creia — nota que podria treure l'entrellat en allò que fan els altres. Tal dit tal fet. Les primeres cròniques d'art que escriu, signades amb el pseudònim de Joan Sacs, van fer creure a tot-hom que es trobaven davant d'un cas únic. Un crític desconegut, venia a donar un daltabaix als comentadors d'ofici. Hi hagué qui va dir que, en crítica, ja no era possible anar més enllà.

Veliàquí, doncs, que, a més a més de ca-

ricaturista i pintor, va revelar-se com a crític d'art, i dels fins, d'aquells que saben trobar els recons a les ombres i les boires als cels clars. Per això, d'ençà que l'Apa va revelar aquesta nova modalitat, a Catalunya se'l té com a un factòtum que posa les coses a llur lloc i dóna la sensació cabal del que val allò que passa pel sedàs de la seva ploma.

I, encara una altra modalitat de l'Apa. Amb ésser el que ja era, no en tenia prou. Calia que fos una mica més. Va tractar d'ésser escriptor pur, d'aquells que en diuen intel·lectuals, perquè se les heuen amb la ficció solament. Què succeïx? Doncs que, jugant jugant, posa a les llibreries un volum de contes que és una revelació. Ara sí, que és arribada l'hora de dir que Feliu Elies ha fet caricatura en prosa, que, de tan humana com és, ha escruït la còrpora dels seus personatges fins a donar-los una sensació tota sadollada de simplicitat que els fa molta gràcia de perdre, quan arriba el moment oportú. Es que l'Apa, en escriure els seus contes no ha oblidat pas que, abans de tot, és un home que ha deformat, fins a l'inversemblant, amb el llapis, allò que ara ha tractat amb la ploma.

Feliu Elies, però, sobretot, és un treballador infadigable. Sembla talment que hagi fet la prometença d'ésser un home representatiu, d'aquells que passen per la vida per llegar allò que pot donar fermança de la plenitud d'un pensament i de la mestria posada al servei d'un ofici noble.

La plaça Major de la vila durant la contradança dels Gegants al so del flabiol i el tamborino. (Foto. Bergadà).

LA ciutat d'Olot, com totes les poblacions catalanes d'alta i baixa categoria, ve un dia que ha de celebrar la festa cabdal, aquella en què, per ésser la major, és forçós que s'escaigui en una època de l'any la més avinent possible. Gairebé totes les diades màximes, a Catalunya, tenen lloc durant els mesos d'estiu i de la tar-

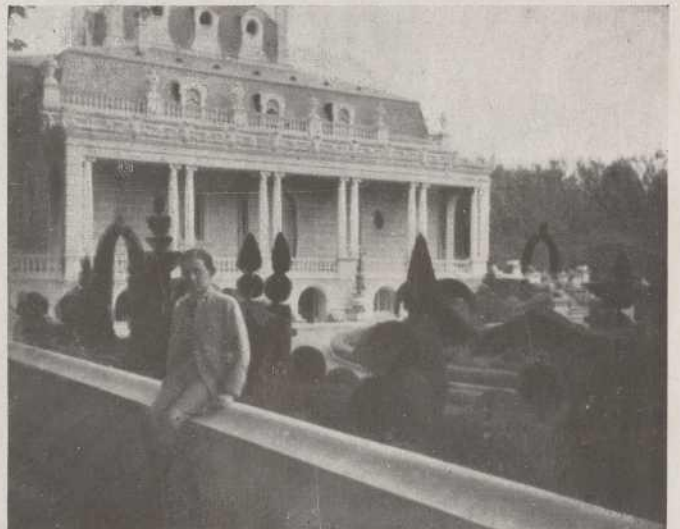
LA FESTA MAJOR D'OLOT

dor. Passa que venen una rera l'altra sense solució de continuïtat, fins que, ja a punt de començar a fiblar el fred, es dona fi a les celebracions, que començaran l'any vinent, amb tota la fervor de-

Està clar que hi ha festes majors i festassas. La d'Olot pot anomenar-se-la de primer ordre, perquè, la ciutat — que té

Xics i grans, en democràtica barreja, ballant sardanes a la Plaça. (Foto. Bergadà).

Edifici propietat del Sr. Malagrida, antic resident de la República Argentina. (Foto. Bergadà).

molt d'amor propi en aquesta qüestió—fa allò que cal fer per tal d'aconseguir una bona demostració de puixança ciutadana, al mateix temps que d'atreure gent vinguda de tota la comarca olotina, que és com dir que del 7 al 11 de setembre, que son els dies assenyalats per a les festes, els carrers de la població prenen un aspecte que s'apropa una mica al remoreig turbulent de qualsevol urbs.

La vida d'Olot, durant la seva festa major sofreix una espècie de metamorfosi; aquell ritme aquietat que li dona caràcter de ciutat aciegnada, que treballa, que labora amb dalit, s'interromp. Es que a la ciutat, com ja s'ha dit, hi ha una població forana àvida d'esbarjos i amb intenció de desfer-se d'allò que per ventura han reunit, ral sobre ral, tot esperant l'arribada del moment d'anar a ciutat.

La Verge de la Tura és la patrona d'Olot. No cal dir amb quant fervor és venerada la imatge de la santa i quina no serà la processó que se celebra a honor seu. Es un espectacle d'una grandiositat que surt del vulgar. Diria's que, ciutadans i gent forana, en un moment donat, s'apleguen per donar fermaça de llur fe envers la Verge que els té tothora sota la seva protecció. Per això aquest número de les festes s'endú la més gran de les simpaties.

Ultra les celebracions religioses, que són nombroses i d'un caient tot peculiar, hi ha allò que podríem dir-ne les festes paganes.

Els alts de l'església i darreres de les cases que l'envolten. (Foto Bergadà).

Vista d'un dels més importants carrers de la simpàtica població.

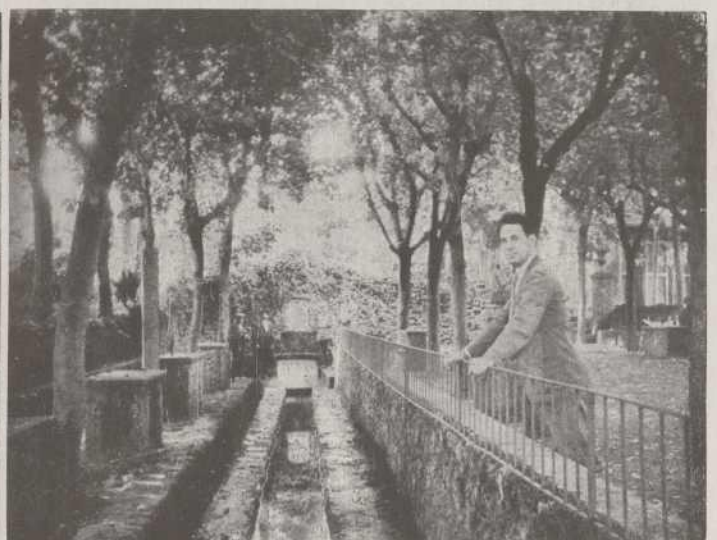
la mateixa festa major — que ja per ella sola fóra prou per donar caràcter a Olot durant els dies assenyalats—s'hi afegeixen les celebracions de caient popular, del poble, que té cura del seu ball, de la seva sardana ben tocada i de la seva anada a tots els llocs on pot trobr-hi allò que sols podrà fruit-ho en els comptats dies de les festes.

Després del 11 de setembre, Olot torna una altra vegada al seu ritme de vida acompanyat, fort, ple de possibilitats per al seu progrés moral i material, puix sembla que tots els seus habitants segueixen la norma d'ésser útils, com més millor, a la ciutat que els ha vist nèixer, que és, a fi de comptes, laborar en profit d'una Catalunya més rica i plena.

Els olotins estan joiosos, i amb raó, de les seves festes patronals, que tenen personalitat pròpia i inconfusible entre les festes populars de la nostra terra.

Pintoresc paisatge dels afores de la població en un paratge ben calmos. (Foto Bergadà).

Una font molt popular i concorreguda urbanitzada amb gust. (Foto Bergadà).

Perquè, a Olot, s'escau que hi fa cap tota una deu abigarada de gents. Gent de negocis, d'altres que creuen fer-ne, individus vinguts a posta per tractar de passar els dies de festa el més agradósament possible. Hi ha encara els firaires. Aquests rodamons que vénen, des del dolç més exquisit, fins a la més insignificant de les joguines per a contentament de la xicalla.

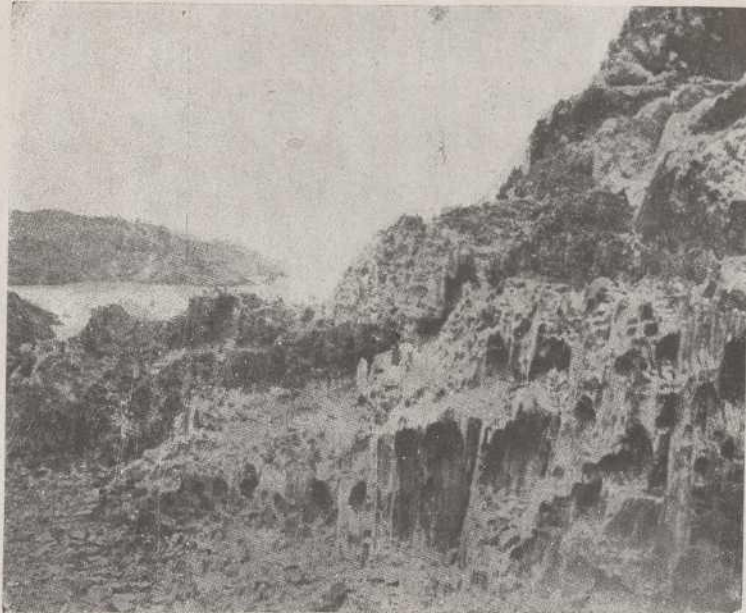
Tota aquesta sobressaturació de vitalitat, com és natural, dona lloc a què hi hagi, per tots els indrets de la ciutat motius sobers d'esbargiment, perquè a

L'ACCIO EROSIVA DE LA TRAMONTANA AL CAP DE CREUS

Tots n'hem sentit a parlar de la força colossal que el vent de la nostra terra, la tramuntana, desenrotlla en el massís pireneic que, com grapa de monstre colossal, avansa mar endintre; l'han cantada els poetes, la ploren els navegants i sa tradició i llegenda populars en contenen horrors; però no tothom l'ha vista potser escrita amb caràcters ben duradors en la làpida colossal que forma la desolada contrada propera al Cap de Creus.

Excursionista que la visites: surt per breus instants de l'èxtasi embriagador en que et trobes, en esbargir la teva mirada per la mar llati que tens enfront, al resseguir la trençada ratlla de mar i terra, en endinsar-se per les ombrívoles cales i emmirallar-te en llurs tornassolades aigües plenes de misteris de poesia... i contèmpla-la, la terra aquesta. Tos peus descansen damunt roques quarsoques que relluen amb esclats diamantins; allà d'enllà se'n veuen clapes i més clapes de colors, una colossal paleta de pinzellades espargides. Ni un arbre, ni amb prou feines una mata, sobresurt damunt la terra; la tramuntana no els hi deixa viure.

Però, en canvi, guaita arreu els cristells de roca amb milers de punxants agulles, amb acanalats i arestes tirats a dret fil, per on es fa difícil caminar, car tot talla

El treball de brodat que l'acció intensiva de la tramuntana ha anat fent en les roques del Cap de Creus.

com l'acer; fixa't en les formes capritxoses d'algunes roques que la imaginació dels mariners ha personificat i mira com són calades i brodades algunes d'elles. Tot és obra de la tramuntana.

Aquesta acció del vent damunt la terra és considerada en la geologia dinàmica com una força important, molt digna d'ésser tinguda en compte per l'estudi de la erosió de la terra. Però, com pot ésser que el vent, tan subtil, tan lleu, pugui rosegat roques tan dures? Dones, senzillament: perquè el vent no va sol sinó que amb la seva força arrossega la sorra formada de granets de roca dura, generalment quars, que ratllen i puleixen els cossos amb que topen. D'aquesta fàcil observació de la Natura ha donat a l'home la idea del gravat pel raig

de sorra. Així es compren que el fregadís seguit de la sorra empesa pel vent damunt d'una roca, pugui, al cap de temps, per dura que aquesta sigui, polir-la y rosegat-la com ho faria un corrent d'aigua.

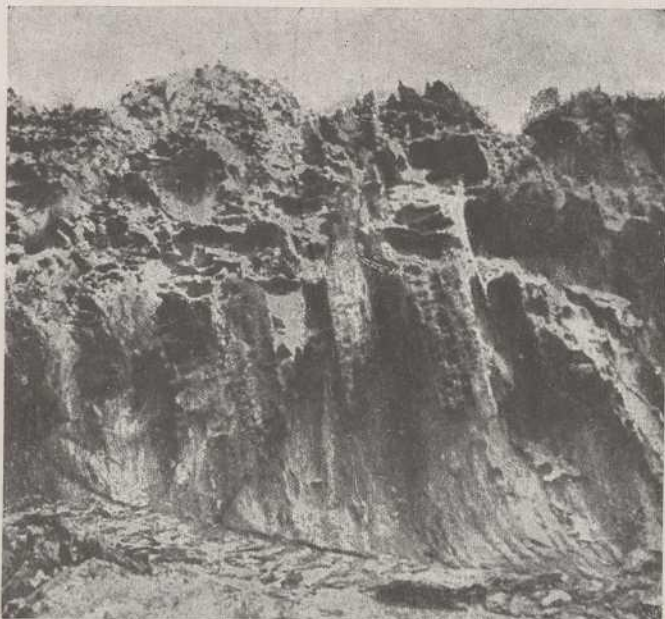
En els deserts, i en particular en el de Sahara, el fregadís continu de les sorres corroeix les més dures roques, acanala els marges dels *oueds*, enfondeix els vessants dels *goûrs*, aquestes runes dels antics planells. Les roques més compactes no resisteixen aquest mecanisme, i llur aspecte les iguala al d'una roca, soluble en part, que hagués sofert l'acció d'un àcid enèrgic.

Aquesta acció de la sorra que s'anomena *corrosió*, com per assenyalar l'analogia molt remarcable de les for-

mes que en resulten amb els productes de la *corrosió*, s'esmerça en algunes roques en un vertader treball de gravador. Si, per un vertader treball de gravador.

Aquests efectes poden veure's i estudiar-se tots — més en petit, naturalment, — a la comarca del Cap de Creus, on els acanalats que la superfície de la roca presenta marquen la direcció de la tramuntana, on algunes roques semblen vertaders treballs de marqueteria; però cal advertir que allí hi ha contribuït no sols la sorra que la tramuntana arrossega de la platja o arrenca de les mateixes roques, sinó també el polsim de l'aigua de mar que amb sa força colossal arrossega amarant-t'ho tot fins lluny del mar, de manera que hi ha una doble acció, mecànica i química.

N. Font i Sagué, Pbr.

Canals, sots i arestes punxagudes com si fos obra d'artista escultor.

Una roca que el vent a anat retallant fins a donar-li l'aspecte com d'una àguila.

CRONIQUE CATALANES

L'ESTATUT! L'Estatut! Votem l'Estatut! Sinó el votem, us considerarem desertor! Aquestes o semblants paraules estaven en tots els llavis, en totes les proclames, en tots els diaris i arreu de la nostra terra, durant els dies del passat mes de juliol.

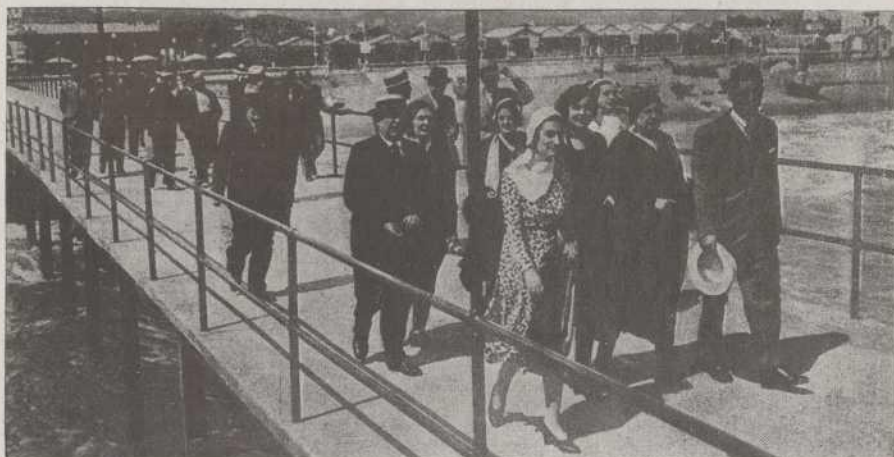
L'entusiasme per aquest acte, per mitjà del qual els catalans havíem de demostrar una vegada més la nostra voluntat de governar-nos per nosaltres mateixos, ha estat una d'aquelles coses a la nostra terra mai vistes, ni quan la Solidaritat. Tots els partits polítics, deixant de banda per uns dies les diferències que els separen, han treballat plegats, organitzant actes de propaganda amb tanta o més intensitat que si es tractés d'unes eleccions de diputats o de regidors.

Els mossos de café Andreu Carrió i Joan Pasqual que van sortir a peu de Barcelona cap a Madrid per portar unes copes de xampany als diputats.

Animat aspecte que ofereix la platja de Castelldefels a vista d'ocell

Invitats i autoritats anant a inaugurar l'embarcader totjust construït a Castelldefels

Però la nota més simpàtica de tot aquest alçament cívic, ha estat la actitud de la dona catalana. Qui ho deia que les dones de la nostra terra no s'interessaven per les qüestions patriòtiques i polítiques?

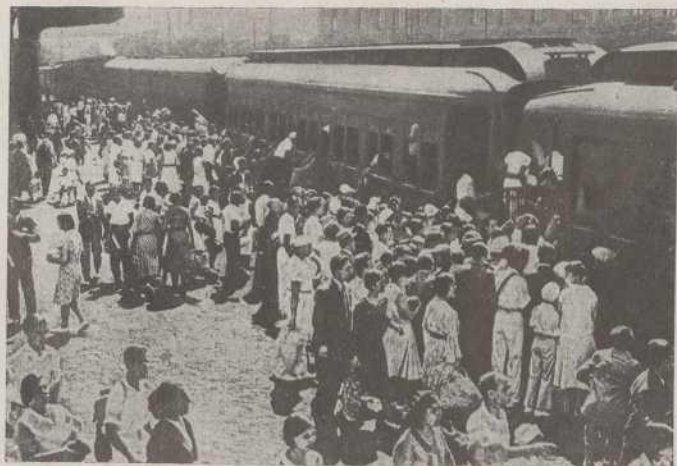
Si no n'hi hagués prou per demostrar que les dones de Catalunya senten com el qui més l'entusiasme de l'esperit patriòtic, amb l'ajut que van donar a les jornades del mes d'abril, la seva actuació a favor de l'Estatut ho acreditarà sobradament.

La diada de la votació, dia 2 d'agost, la majoria del cens de la nostra terra es va volcar dins les urnes per afirmar, en

un acte de democràcia, la personalitat nacional de Catalunya.

□ □ □

L'artífex màxim d'aquest gran alçament, el venerable Francesc Macià, l'Avi, com ja li diu tot el poble de Catalunya, amb aquell respecte tan nostre quan diem aquesta paraula, no pot anar enlloc, a cap ciutat, a cap vila, que no sigui rebut amb les màximes honors, i mai potser hi ha hagut a la nostra terra una tan completa unanimitat en l'acatament al patriotisme d'un home. Avui, Macià és alçat a la categoria

Espectacle que es renova en tots els trens que fan el servei de la costa catalana, sempre plens pels aimants de la natura, que van a assolir-se a les nostres platjes.

Habillades a l'estil típic de les diferents contrades ibèriques aquestes senyorettes junt amb el Sr. Hermosilla, fan entrega al Sr. Macià de les firmes dels no catalans pro-Estatut.

Els diputats a Corts de l'esquerra catalana reunits sot la presidència del Sr. Macià per posar-se d'acord respecte a l'aprobació de l'Estatut.

de símbol; com a tal, arreu on va les manifestacions de la multitud que l'aplaudeix i l'aclama, sont igualment entusiastes.

□ □ □

Un acte de simpatia i de cordial adhesió a la causa de la nostra llibertat, va ésser també la recollida de firmes a favor

Les dones de Catalunya han començat a mostrar llur voluntat.

de l'Estatut pels no catalans residents a Barcelona. A les Rambles i a altres diferents indrets de la ciutat, prestigioses artistes de tots els teatres cuidaven de recollir-les i en varen fer entrega al president de la Generalitat.

□ □ □

Els diputats catalans ja han començat a intervenir en els debats del Parlament espanyol, i encara que en determinades qüestions hi hagi discrepàncies, hom creu que quan vingui l'hora de votar l'Estatut ho faran com un sol home.

□ □ □

Castelldefels era una platja mig desconeguda anys endarrera, però l'afició als banys de mar i l'insuficiència de les platges barcelonines, per encabir a tots els que en aquestes diades tan xafogoses d'estiu volen gaudir de l'acció refrescadora de les aigües de la Mediterrània, l'han feta reeixir.

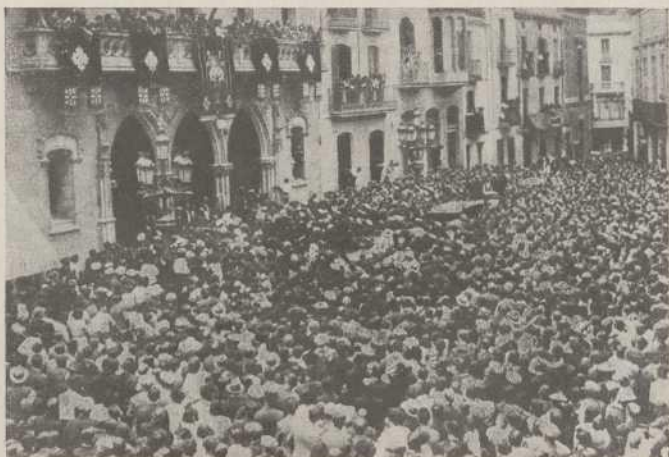
Hi mancava, però, un embarcador, per tal que hi poguessin arribar tots els afeccionats a l'esport nàutic. Ara, amb la seva inauguració, hauran aportat un atractiu més a aquesta platja que fa les delícies de tots els barcelonins.

Per això tots els diumenges, en totes les estacions ferroviàries de Barcelona la gen-

tada que hi afluïx es extraordinària; són famílies i particulars que van a passar el dia a fora, al mar o la muntanya, a omplir-se els pulmons d'oxigen i a colrar-se de panxa al sol, que sempre és millor que quedar-se a la ciutat on la calitja hi fa insuportable el sojorn.

De tots els estaments, en cornua feta, anaven a firmar l'adhesió a l'Estatut.

Balcans de "Ca la Ciutat", des d'on va parlar a la multitud que l'aclamà en el seu viatge a Terrassa.

Com a tot arreu de la nostra terra, també a Vich una gernació acut a rebre al President de la Generalitat.

LLIBRES, LLIBRES, LLIBRES! EL REFERENDUM POPULAR DE L'ESTATUT DE CATALUNYA

(De la pág. 7)

sions i sentiments passats. Són glosses nodrides de records i de sensacion de la vida, intimitats espirituals, esplais lírics i cançons d'aire popular, tot un esplet de poesia "humil, serena, modesta, plaent, coral, que no enerva ni bofega ni atabuixa l'esperit", com diu mossèn Antoni Me Alcover, que fa la presentació de l'autor.

A REVISTES—

Criterion. — S'ha publicat el fascicle 25 (abril-juny) amb aquest interessant sumari: Realisme natural, per P. Basili de Rubí; Sobre Herman Keyserling, per F. Carmona Neulares; Logística i Filosofia matemàtica, per P. Miquel Soy; L'heterodòxia lul·liana, encara!, per Joan Avinyó; Les directrius filosòfiques d'Antoni Comellas, pel doctor Jaume Sarri; Notes i controvèrsies, pel P. Miquel d'Esplugues i M. Masana.

La Paraula Cristiana. — Pòrtic: La segona "Rerum Novarum"; Socialisme i catolicisme enfront de la qüestió social, per Carles Cardó; De Marx a Henri de Man, per Enric Ferran; La Santa de Florència, per Pere M. Bordoy-Torrents; La situació política religiosa, pel doctor Johann Furger; Llibres i revistes; Vida religiosa i moral; Cultura general; Moviment social.

Els diaris arribats de la nostra terra porten els resultats totals, definitius, del referèndum popular que, el dia 2 d'agost, va sancionar el projecte d'Estatut de Catalunya. Pel seu interès i la seva importància els transcrivim seguidament:

A la ciutat de Barcelona l'Estatut va obtenir 171.750 vots favorables, 2.128 contraris, 437 vots es blanc i 120 que van ésser nuls.

A la província de Barcelona, sense la capital, 192.890 favorables, 332 contraris, 213 en blanc i 41 nuls.

A la província de Girona, 72.130 favorables, 266 contraris i 169 en blanc.

A la província de Lleida, 72.756 favorables, 145 contraris, 40 en blanc i 7 nuls.

A la província de Tarragona, 65.688 favorables, 335 contraris i 74 en blanc.

El resultat a tot Catalunya ha estat, doncs, de 595.207 vots favorables i 3.206 contraris.

Com el cens electoral de la nostra terra comprèn 762.405 electors, la xifra de vots a favor de l'Estatut és superior al 75 per cent del cens, i quant al nombre total dels votants, els favorables a l'Estatut representen més del 99 per cent.

L'adhesió de les dones catalanes. — Les

signatures recollides extraoficialment de les dones que volgueren expressar la seva adhesió al projecte d'Estatut català, van assolir, a la província de Barcelona, el nombre de 146.644, i a la resta de Catalunya—no havent estat possible rebre els plecs de signatures de tots els pobles dintre el dia assenyalat per fer el recompte — 235.467. En total, 382.111.

LA GENERALITAT DE CATALUNYA

(De la pág. 12)

soldre el conflicte. Estava l'Assemblea aplegada, quan l'emperador hi envià un delegat o ambaixador perquè es sospengués la sessió, dient que havia donat ordre de pagar els drets d'entrada per les robes.

Emperò, la major part dels diners del General o Diputació se n'anaven amb el subsidi o perferta votat per les Corts, i que de vegades era molt fort. Les Corts de 1599 votaren tres milions de lliures. La Diputació recaptava aquest subsidi i el donava al rei. Ben mirat era el tant que la

La Generalitat tenia després les despeses del sosteniment de la seva esquadra i milícies. Esmerçava també diners en la construcció i conservació dels camins i en el servei de correus.

El General o Diputació era, en fi, el Govern de Catalunya, la representació genuïna, més que el rei, de la nacionalitat.

BANUS QUICK LUNCH COMPANY

333 · LAVALLE · 333

Restaurant nord-america de gran rapidesa

NO S'ADMETEN PROPINES

NO ES COBRA COBERT

Es una nova creació de la vida econòmica i moderna

UNIC EN EL SEU GÈNERE A SUD-AMERICA

AMB CAPACITAT PER ATENDRE 1500 PERSONES PER HORA

Brinda dinars i sopars selectes i abundants amb menús des de 60 centaus i un servei extra-ràpid, fàcil i correcte, sense esperes mortificants, de manera que en 10 minuts Vd. pot dinar o sopar amb tota comoditat i dintre d'una distingida atmósfera. Es digna de conèixer-se aquesta nova institució de la gran ciutat.

Especial servei de té, des de les 15 a les 18 hores, amb pasteleria elaborada a la casa.

NO S'ADMETEN PROPINES

DE LA NOSTRA COLLECTIVITAT

CENTRE CATALÀ DE BUENOS AIRES

El dia 8 del corrent aquesta entitat celebrà una vetllada d'homenatge a Santiago Rusiñol i a profit de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana.

A tal objecte es representà l'obra en tres actes de Rusiñol "La bona gent", en la qual interpretació es distingiren les senyores Santos (I.) i Soler, i els senyors Masana i Planas, i contribuint tots els altres al millor desenrotllament de l'obra, que resultà molt ajustat.

En un dels intermedis el nostre company de redacció doctor Escarrà llegí el següent treball, que fou rebut per la concurrència amb vives mostres d'aprovació i calorosos aplaudiments:

Senyores i senyors:

Estem aquí reunits per honorar la memòria de Santiago Rusiñol, mentre els nostres cors bateguen amb l'escalf d'emoció d'una de les seves obres dramàtiques més vigoroses i amb la fiblada revoltant d'una de les sàtires socials més ardides que s'hagin presentat sobre les taules.

No cal pas dir res de Santiago Rusiñol, perquè només anomenant-lo, ja està dit tot. Era, com s'ha dit repetides voltes, l'artista de la màxima popularitat. Qui no el coneixia? La seva vida, multiforme i ple-tòrica, les seves facultats extraordinàries i variadíssimes, les seves activitats diverses i fecundes, desfilen com en fantàstica cavalcada per la imaginació de tots nosaltres només en evocar el nom eurítmic, ple de belles resonàncies, de Santiago Rusiñol; perquè Rusiñol havia devingut l'home més popular de Barcelona i de tot Catalunya; i fora d'ella, era el català més popular arreu. He dit a un altre lloc, que Rusiñol, poeta, novel·lista, dramaturg, pintor, ha estat, per damunt de tot, un cor immens d'artista i un formidable humorista en el sentit més humà i més generós de la paraula. Fill d'un estament industrial que, durant el segle XIX, va fer rica i plena la nostra pàtria, Rusiñol, amb la seva independència heroica, amb la seva bohèmia gairebé èpica, amb la seva passió de fruïcions estètiques i d'aventures, amb les seves espeterrants facècies i anècdotes que van fer de la seva joventut una vertadera novella fantàstica, viscuda amb enamorament d'artista, Rusiñol ha estat la rebel·lió més vistosa de la nova Catalunya contra els Senyors Esteves de la vella Barcelona, herois de la botiga i de la mitja-cana, creadors de la riquesa material de la nostra terra. Rusiñol encarnava esplèndidament, triomfalment, les aspiracions idealistes, insadollables, de les noves generacions catalanes, que havien de portar Catalunya al cim de l'espiritualitat, de l'art, de la cultura i de les reivindicacions polítiques de la nostra personalitat històrica.

Tant com la seva producció variadíssima; copiosa, gairebé inesgotable, a la pintura, al llibre i al teatre, el que val de Rusiñol és la seva vida. Es pot dir que la seva vida i la seva producció artística són inseparables i es completen i s'esclareixen mútuament. D'aquell llarg i pintoresc pelegrinatge en carro, a través de totes les contrades de Catalunya, n'arrenca la visió fresca i colorida de *L'alegria que passa*: una de les obres cabdals del nostre teatre líric; la seva adolescència, al despatx del

seu avi, a aquell pisot del carrer de la Princesa on alenava el símbol gegantí de "La Puntual", inspiraren les pàgines agra-dolces de *L'auca del senyor Esteve*, la novella formidable del betes-i-fils de Barcelona, el vertader *Don Quixot* de les lletres catalanes. La tragèdia de Mossèn Cinto, tal com era copsada pel poble ingenu de la Ciutat Comtal, inflama la seva ploma amb les escenes vibrants i poètiques d'*El Mistic*; el drama dels nostres emigrants li dicta *El despatxiat*; la desfeta d'Espanya a les guerres colonials, *L'heroe*; les lluites, il·lusions i desenganys d'un artista, *La mare*; el panorama dels nostres costums, l'estudi del nostre caràcter, amb les seves belles qualitats racials, i els seus defectes i falles tan lamentables, li fan traspuar la crítica abrivada, l'amor i la fe amb què reconstrueix els nostres homes i les nostres dones, a *La bona gent*, *El pati blau*, *L'hereu escampa*, *Gente bien*, *Els savis de Vilatrilla*, *Els Jocs Florals de Canprosa*, *L'homenatge*, *Miss Barceloneta*, i tantes altres produccions on va descrivint quadres de la vida sorpresos a la ciutat i a les viles, a la muntanya i a la platja, abocant suau-ment sempre, damunt la coïssor roent de les ferides i llàstimes socials, la gràcia generosa de la rialla, que guareix també però no fa tant de mal.

I encara veuríem que la contemplació de la vida de Buenos Aires, amb tot el que té de contrast amb la de la nostra terra, espurneja a les pàgines xiroies del llibre *Del Born al Plata*; que el seu viatge gairebé legendari a París, amb l'Utrillo. En Cases, En Clarassó i En Zamacois, li fa descobrir la meravella idolàtrica del Greco, i endega per sempre més la seva vocació de pintor; que els seus esplèndids jardins i patis, recollits a tots els inderts d'Espanya i escampats per la fama arreu del món, són els bells oasis de repòs d'aquella vida inquieta i nòmada, retinguts per contrast, per l'ull de l'artista, amb tota la poesia, amb tota la melangia dolça de les arbrades i dels brançatges, i dels testos florits i dels bancs policromats, que resten abandonats, enyoradigos d'un esplendor majestuós i senyorívol, que la riallesa se'ls hi va emportar per sempre.

Així també, corrent d'una banda a l'altra, Rusiñol anà forjant, amb els ferros artístics i els tapissos, amb els vidres i les ceràmiques, amb les imatges i els Cristos, i els quadres, i milers de tresors de tota mena, el magnífic "Cau Ferrat" de Sitges, el museu de la seva invenció, únic al món, on descansava amb beatífic plaer dels seus romiatges per tota la terra. Aquell serà, a no trigar gaire, per voluntat de son fundador, la tomba del gran artista.

Avui el Centre Català, honorant la seva memòria, s'honora a sí mateix, puix en aquest homenatge que han tributat a Santiago Rusiñol, amb motiu de la seva mort, tots els pobles i totes les llengües, no hi podia mancar la veu dels catalans de Buenos Aires, d'aquesta ciutat tant plena de recordances per ell, on hi va deixar una estel·la inextingible d'amistats i de simpaties.

* * *

Aquesta vetllada té, a més, una altra finalitat — aquesta de caràcter benèfic — a profit de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana. En altres avinenteses semblants, ha estat glossada per veus autoritzades, i amb una eloqüència molt superior a la de la meua pobra paraula, l'obra meritatíssima que realitza a la nostra terra l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana, amb el sosteniment de les

seves colònies escolars. Ací a l'Argentina, sortosament, aquella obra és ben coneguda i ajudada amb altruisme patriòtic per una munió de bons catalans que fan arribar regularment le seves subscripcions a la Delegació de la Protectora a Buenos Aires i a les altres Delegacions de l'interior del país.

Ara, doncs, no insistiré sobre la grandesa i la significança de la tasca que la Protectora ha dut a terme durant anys i anys, voltada molt sovint de tota mena d'entrebancs, d'obsacles i àdhuc de perills que amenaçaven la seva vitalitat... Em limitaré, doncs, a proclamar amb vertader joi que, avui, això ha desaparegut ja, sortosament (ereiem que per sempre), i que l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana ha vist brillar, aquests últims mesos, els jorns més radiosos i esplèndids de la seva existència.

Aquell ideal romàntic de protegir l'ensenyança catalana, que allà, als inicis del segle XX, va inflamar els cors de la primera Junta Directiva de l'Associació Protectora; aquell somni patriòtic que semblava inconsequible, avui és una plena i bella realitat... Avui l'ensenyança catalana no sols és permesa amb tota llibertat arreu de Catalunya sinó que és oficial. Avui a totes les escoles de la nostra terra s'ensenyava en català i es donen als alumnes els coneixements científics de la nostra llengua. Però l'ensenyament català no resta reduït a l'escola primària sinó que abassega també els instituts secundaris i arriba, com a l'Edat Mitjana, a l'Universitat de Barcelona i a les escoles especials superiors... I d'aquí molt poc temps (i això no és un somni sinó una corpenedora esperança), la llengua catalana regnarà sobirana com a llengua oficial a tots els indrets de la nostra terra.

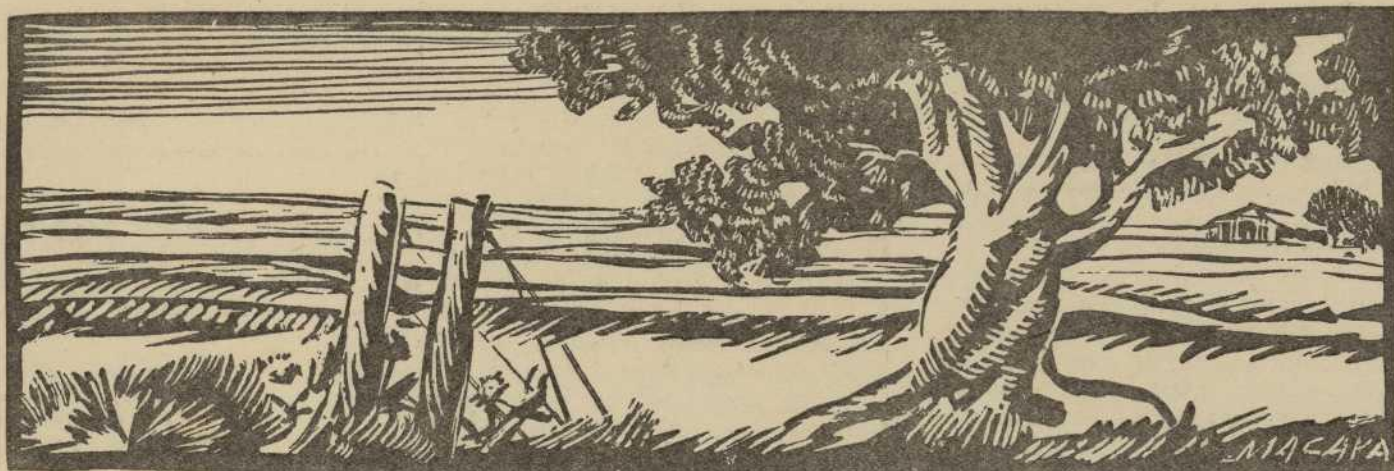
Heu's ací el coronament apoteòsic de la renaixença literària de Catalunya. Havem sabut ressuscitar una llengua gairebé morta literàriament, l'havem feta respectar, amb els seus fruits superbs, arreu del món, i havem assolit fer-la triomfar de totes les contrarietats i persecucions fins a veure-la entronitzada com a idioma oficial dels catalans... Miren si n'hi pertoca de glòria, en aquesta crenada imponent, a l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana, la primera en cobejar aquest idela mirífic i d'empenyè'l amb fè i amb ardidesa envers la seva realització.

Catalans: Honorem a la Protectora, si-guem generosos per a ajudar al seva finalitat, i servem la veneració més fonda envers els homes patriotes i abnegats que han fet possible la consecució de tanta glòria per a la nostra llengua i per a Catalunya.

—També en aquesta societat tingué lloc el 22 del que som una vetllada extraordinària, que consistí en la representació de la comèdia en tres actes de l'Avell Artís (i no Ortís, com deien els programes), "Seny i amor, amo i senyor".

El seu desenrotllament fou bastant irregular, degut a que la majoria dels que hi prengueren part no es sabien els papers, la qual cosa motivà que en algunes escenes l'apuntador tingués d'esforçar-se tant que hi hagué moments que es feu intolerable.

Les senyores Santos, Santaulària (que a darrera hora s'encarregà del seu persnatge) i Tressols tingueren alguns acerts en les seves parts, així com el senyor Ferrer, la qual cosa motivà els aplaudiments de la sala.

PAMPA—

PLANURA immensa i paorosa... Camps, camps i sempre camps, ubèrrims i erms, on la vida i la mort, s'empainten i es fan ganyotes, llegües i més llegües... Ací, bous, allà, xais, més enllà, cavalls, i més camps i sempre camps, i un arbre xuclant desolació, i... un rancho, barraca de camperols, com fràgil barqueta, perduda en aquell oceà de terra. Un pou al davant, un pal clavat en el corriol d'entrada, i lligat al pal, un cavallet, trist, mansoi, resignat...

SERRES—

Serres de Còrdoba, serres de terra cuita, lloms pelats i faç marcida. Des del cim més alterós, serra de Villa Dolores, se'n despleguen dues branques, cap al Sud; l'una, per la banda de San Luis, l'altra per la de Villa Mercedes. La conca que for-

POSTALS ARGENTINES

PER M. BANDRANAS PALA
ILLUSTRACIONS DE LUIS MACAYA

men les dues branques, és una vall quieta, apagada, com si natura es complagués a emmudir-la, per millor sentir-s'hi, el lleu tic-tac del rellotge de la vida.

Per l'altre costat és ben a l'inrevés. En uns vessants capriciosos, s'hi arrapen com figuretes de pessebre, Valle Hermoso, Alta Gràcia, Capilla del Monte, i en un clot, en forma de cassola, s'hi arrecera la ciutat de Còrdoba.

Clima, sà. Lloc per als turistes, estinejants i malalts del pit. Per un hom, lloc melangiós, enyoradís, que corprèn en durvos el record d'unes altres serres, que no són de terra cuita, ni tenen els lloms pelats, ni la faç marcida...

Doncs bé: aquest marc escenogràfic de turons, que semblen pitgers enflorats i que s'emmirallen en la transparència d'aquelles aigües, per una rara refacció de la llum, prenen tonalitats inimaginables, d'un cromatisme meravellós, que no hi ha paleta que pugui copsar-la, si no és moguda per la mà de Déu.

Que hi vagi el qui pugui anar-hi i ens dirà si el Nahuel Huapí no és un llac després del jardí del paradís.

METRÓPOLIS—

Es com un pop monstre. Els seus tentacles, són les xarxes dels ferrocarrils. Cada nus dels tentacles, les poblacions escampades per l'immensa àrea de la República.

Tot convergeix al pop. Tot ho absorbeix el pop.

Dintre la bossa d'aquest monstre, dos milions s'hi belluguen.

M. BANDRANAS PALA.

ANDES—

Espectacle imponent i tràgic, d'una ferredat que posa la pell de gallina.

L'Aconcàgua, magnífic sobirà de la carenada andina, àvid de cel, es beu l'espai i es perd en la grisor de les boires. Després, el Chimborazo i el Tupungato, caps d'aquell formidable exèrcit blanc, de neus eternes.

Ai dels traginers, que en corrues, van i venen de Xile, si l'anomenat "vent blanc" els sorprèn pel camí!... No hi haurà pas salvació per a ells, i com que ho saben, es resignen a bé morir i es deixen fuetejar per aquell vent, que s'espesceix i es condensa, fins a cobrir-los, amb mortalla de gel.

Tota l'esglaiadora desolació, es troba infosa, en la tràgica bellesa dels Andes.

LLACS—

Andes al Sud, allà on les grans cimeres s'esllavissen i s'estimben, destriant-se en joe de turons fantasmagòrics, hi ha un llac d'ensomni, que se'n diu Nahuel Huapí. Es troba en la regió del Neuquen, que és la regió dels llacs per excel·lència.

OPINIONS D'ALTRE

UNA EXPOSICIO D'OBRES D'ANGLADA CAMARASA A LONDRES

ALGUNA cosa més que una benvinguda cortesa mereix la notable exposició de quinze teles del senyor Anglada Camarasa a les Galeries Leicester, perquè ell és, segons opinió unànime, un dels tres pintors espanyols moderns de major solvència artística, essent els altres Zuloaga i el difunt Sorolla Bastida. Es a dir, que qual-sevol apreciació que hom formi de l'estat actual de la pintura a Espanya ha de basar-se en les obres d'aquestes tres signatures — encara que posteriorment s'hagin produït obres interessants a Biscaia i a Catalunya.

Hom veu tot seguit, que el senyor Anglada és artista ben definit i abans que res un colorista quasi decoratiu, amb fort sentiment de ritme en dues dimensions, per la qual cosa no ha de cercar-se en ell una composició sòlida ja que tot en les seves teles es subjecta a l'arabesc decoratiu. Per comparació i a primera vista, sembla la seva escola derivar-se més bé de la de Siena que no pas de la florentina, però seria temerari portar massa lluny l'asserció encara que no convé oblidar que Catalunya — i l'artista és oriünd de Barcelona — tenia relacions artístiques amb Siena des de molt antic i, encara, que sempre va estar aquella regió més oberta que altres a les influències llevantines i de l'Extrem Orient. Històricament hom la pot anomenar la Venècia espanyola, en qüestions artístiques.

Per cert que el que es reflecteix en la obra del senyor Anglada Camarasa és la veritable Espanya mediterrània, amb la seva suntuositat i la seva riquesa oriental d'estil. Hi ha molt poc en elles d'aquella dignitat greu que associem sempre a la idea de Castella. El que hom pot considerar com característica general en algun estat mòrbid — més evident, però, en quadres pintats a París, tals com "Fleurs du mal" i "Les Chams Elysées" — i una certa tendència a posar massa responsabilitat artística en l'expressió facial anomenada "enigmàtica".

Com la majoria dels artistes de la seva generació, el senyor Anglada Camarasa revela un gran progrés, en el dibuix i en color, i en les seves últimes obres apareix més personal que mai. Encara que no sigui un compositor sòlid, no és deficient en el sentit de la profunditat, com es pot veure en l'extens paisatge "El lledoners de Bòquer (Pollença, Mallorca)", en el qual la penetració de la llum del sol, entre els arbres i les muntanyes color de rosa, és prodigiosament traduït. Seria difícil de trobar en l'art contemporani un paisatge important dibuixat amb semblants principis, i això sol bastaria per assenyalar al senyor Anglada com un artista original. La seva simpatia pel ritme és expressada en

grau suprem en "Serenata a Jaca", una composició a l'estil de fris, de sis guitaristes en silueta obscura contra unes cases il·luminades per la lluna — la qual, en el moviment actual, representa la mesura (el compàs coix) sincopat i la cadència *staccato* de la jota. — El quadre més familiar com reproducció és "Camperols de Gandia", molt exòtic alhora en color i en estil; les diferents figures simbolitzant els atavismes grec, visigod i morisc en la raça espanyola són representades per una noia de vestit blanc, ricament florit, asseguda a la gropa d'un cavall.

(De *The Times*, de Londres).

LES CASES DELS CANONGES

(De la pág. 2)

va impossible. Calgué enderrocar gairebé tots els interiors i així, igual que en unes excavacions arqueològiques, anar descobrint les poques despulles de goticisme enterrades i emparedades, anar col·legint la distribució de locals, refer tot això sense descurar la utilitat nova que hom volia principalment donar a aquests edificis.

Això hagué d'ésser fet amb el perill de la constant ruïna; talment aquells edificis eren rònecs i descuidats. També calgué comptar amb els contraforts de l'arc apuntat gòtic que el senyor Rubió tingué la pensada de plantar al bell mig del carrer del Bisbe, contraforts que s'introdueixen en aquestes cases. Calgué tancar obertures d'èpoques tardanes, obertures que falsejaven la façana; i calgué obrir-ne de noves per raó de la nova adaptació de les cases dels canonges. Calgué aixecar i abaixar sostres i paviments; en fi, la feina fou de les més àrdues i compromeses.

Joestic segur que el senyors Martorell reeixí tan bé en aquesta feina com hauria pogut reeixir en el seu cas el més pintat dels restauradors: sense fantasies, sense brutalitat, sense desfiguracions ni mentides arqueològiques; amb un amor, amb una honestat i amb un gust restauradors gens freqüents en la nostra terra. En la restauració que ens plaem a defensar, els elements que ha calgut afegir són còpia fidel d'altres autèntics existents en edificis semblants; la pedra de les refeccions és pedra consagrada pels segles, carreus tallats pels picapedrers romànics i gòtics, procedents de l'enderrocament d'altres edificis barcelonins antics, que els directors de la reforma de la Granvia A feren desaparèixer, o bé procedents de recents enderrocs d'antics casals o de restes de casals sense importància.

Cal, però, agrair el zel de les persones que, com el senyor M. B., estan a l'aguait de les possibles deprecacions que pugui sofrir el nostre patrimoni monumental per tal de denunciar-les, i havem de lamentar l'acaparadora indiferència de la majoria més

aviat que els excessos de zel. En aquesta matèria els excessos de zel són emocionants i estimables com un panegíric parlat amb el cor a la mà.

Joan SACS.

PA

(De la pág. 14)

que en surten victoriosos. Es que la mateixa consistència que els dóna el medi en el qual es desenrotllen, fa el miracle d'adaptar-los al terreny, i així, arriben a granar gairebé sempre.

Després ve que el blat s'ha de segar. Aleshores arriba el moment en què les colles de segadors — aqueixa gent tan típicament nostra — comença el seu comè. Des de la Catalunya del Sud fins al Pirineu, van seguint comarca per comarca el procés de maduresa dels bladers. Es que, les terres nostres, a causa de la varietat del clima, no permeten que la sega sigui feta uniformement.

El blat, quan és segat i ben sec, damana que el batin per tal que espolsi el gra de les espigues, i encara, una vegada destriat el pal·lot del gra, que es posi en sacs el producte que haurà d'ésser portat al molí perquè sigui transformat en farina.

Una vegada que s'ha obtingut farina, ja és possible de fer pa; el pa que per ésser el que és, és la benedicció dels pobles civilitzats, de tots els homes i de totes les races qui han arribat a la plenitud de la vida com a valor respectable dintre la família humana.

VI

(De la pág. 15)

culiar coloració i el seu tast, que l'apropa a la més saborosa de les begudes de taula.

Encara hi ha el vi que hom cull pels voltants de Barcelona, al Vallès i a les ribes del Llobregat. Vi d'un tast dolç al paladar, fet a posta per a la gent sòbria, que troba bo de tenir satisfaccions sense arribar a passar de certs límits.

Però, a l'Anoia hi ha Sant Sadurní. És la contrada on s'ha aconseguit de produir xampany. Dir això, és tant com demostrar que, la nostra terra, en qüestions d'aquella naturalesa, pot competir avantatjosament amb els països que creuen tenir la supremàcia en la producció de vins dits de luxe. El xampany de Sant Sadurní, avui, ja és considerat un dels millors del món, perquè posseeix totes aquelles qualitats que caracteritzen i donen categoria a una producció feta a base dels més avançats mètodes emprats per a aqueixa classe d'elaboracions.

La nostra terra, que ja és pròdiga en moltes de manifestacions agrícoles, en el cultiu de la vinya i en la elaboració de vins exelleix amb caràcters propis.

Catalunya és una terra que té qualitats per a tota classe de conreus. No podia faltar-hi aqueixa que ara acabem d'esmentar, perquè això fóra restar-li un dels seus atributs més nobles.

GLOSSARI DE L'HORA CATALANA

P E R J . M A S D E F L I X

XII

Aquest mes de juny, que ens reclou amb els seus dies boirosos, freds, desplaents, com ens recorda i fa enyorar aquell juny clar i lluminós amb que s'inicia l'estiu a la nostra terra!

Aquell estiu, que si és agradós per l'ardència vivificant de les nostres platges, per l'aire sanitos de les nostres muntanyes i per la frescor de les nostres valls, ho és més encara per la joia que porta a tots els esperits amb el seguit de festes que l'omplen d'un cap a l'altre.

Tot l'estiu és una festa a Catalunya; goig i esplai com en cap altra terra hom pot gaudir! I el juny, que és el seu mes primerenc, n'està curull de festes! Comença amb Corpus, diada de claror i de flaire, que illumina i embauma amb la seva divinitat, amb l'aroma de la ginesta, la flor catalana per excel·lència, aquella flor que és l'ànima de Catalunya, com la definia Maragall. Oh! Si ara el nostre excel·lent poeta pogués viure el present juny, en repetir aquells versos que comencen:

Floriu, floriu, ginesteres,
dalt dels monts, davant del mar,
enceneu-vos com fogueres
al sagrat de cada llar,

com vibraria el seu esperit profètic en acabar:

En la flor de la ginesta
Catalunya m'ha parlat;
m'ha parlat de la gran festa
de la seva llibertat.

Seguidament a Corpus, quan les enramades exornen encara carrers i places, ve Sant Joan, la diada més viva, la nit més brillant de tota la nostra terra. Qui no es sent rejuvenit amb el record de la revetlla de Sant Joan, abrindada per les fogueres, nit de tradicions i d'ensomnis, nit de l'amor, que l'anomenà aquest esperit escollit que avui plorem, Santiago Rossinyol!

Després, Sant Pere; la festa dels nostres mariners. El dia dels homes bruns, colrats, francs, de cor obert, que en tota la llargària de la nostra costa mediterrània exal·leen l'apostòlic patró amb festes del·ligioses i profanes, entre les quals no hi manca aquell formós ball de morratxes, una de les danses més típiques i colorides de la maresma catalana.

I amb aquestes diades s'inicien les festes majors de Catalunya, que duraran fins entrada la tardor. Oh! la joia de seguir les festes majors de les nostres comarques, quina sentor de juvenesa ens deixa! Tot l'estiu és una festa a Catalunya! I el juny, olorós de blat, guarnit de roselles, daurat de ginesta, és el mes beneït que ens desvetlla aquest anhel de fruir, amb les merave-

lles de la naturalesa, el goig de viure, i és tanta la seva lluminositat, que, sols en evocar-lo, sembla que desfà les boirines que ens envolten en aquest juny hivernal, fredolenc, que ens reclou a l'escó, prop de la llar fumejant, com si fóssim en un món llunyà, desconegut d'aquell que el cor somnia!

14 de juny de 1931.

XIII

Amb la mort de Santiago Rossinyol desapareix aquell triumvirat d'autors que, durant una trentena d'anys, ha ostentat el ceptre de la dramaturgia a Catalunya. Angel Guimerà, geni de gran volada lírica, les immortals creacions del qual pertanyen als dominis del teatre universal. Ignasi Iglésies, home d'ideals i sentiments generosos, que amb el seu teatre medular ha plantejat els problemes més profunds de la vida. Santiago Rossinyol, mestre d'ironia, que amb rialles i emocions ha exalçat la virtut i la bonesa, ha fugit el vici i, amb aire faceciós, s'ha burlat de convencionalismes, debilitats i passions dels homes; que ha delectat els esperits somniadors amb obres de la més excelsa poesia...

Ha estat pròdiga la vida de Rossinyol per a Catalunya. Per ésser optimista, fou un treballador incansable, que es dedicà íntegrament a l'art i a les lletres. I el poble li recompensà la llum que rebia del seu esperit amb una adhesió fervent a la seva obra.

Entre nosaltres ha d'ésser també fèrvida l'admiració que la seva recordança ens desvetlli, perquè ens ha arribat sovint la lluminositat del seu intel·lecte. Les seves obres han estat evocades amb freqüència a l'Argentina i les seves pintures han estat aquí ben honorades. I no oblidem que la seva silueta simpàtica, inconfusible, passejà el seu humor i la seva bonhomia per les quadrícules de Buenos Aires, escampant afectes i recollint afalacs.

D'aquella estada en terres argentines, la ploma de Rossinyol deixa el record de dues obres interessants i plenes de sugestió per a nosaltres, els emigrats de la pàtria. Una d'elles, el drama "El despatriat", que té un agre dolç d'emoció i d'enyorament en descriure la vida dels homes que viuen llargs anys fora de la pròpia terra, i que, en tornar-hi, es troben isolats, estranys fins per als seus familiars. I no hi manca en tota la obra aquella gràcia, aquella ironia càustica, la sàtira característica en el seu autor. És una obra que els agrupaments d'aficionats catalans d'ací no s'han preocupat encara de donar-nos a conèixer.

L'altra obra és l'admirable recull d'impressions de viatge, que retolà: "Del Born

al Plata", que descriu amb tanta justesa aspectes de la vida a l'Argentina, polsats amb mà mestrívola, plens d'observació verídica, com poques obres s'hagin escrit sobre aquest país.

Ço és el que devem agrair-li a Santiago Rossinyol, perquè copsà en aquestes obres tota la realitat de la nostra vida. Llegim, sinó, aquelles darreres planes amb que fineix el seu viatge. Tots hi podem veure estampada la nostra imatge, el nostre anhel, el nostre ésser que viu sospès entre dons mons, amb el cos arrelat ací i amb l'ànima que vola enllà de la llunyania, com un ver esperit despatriat.

21 de juny de 1931.

XIV

Es una axioma que els artistes han de procurar enaltir, arreu on vagin, l'art de la terra llur. Aquesta reflexió ens feiem, fa pocs dies, quan el celebrat cantant català Emili Vendrell ens delectava amb unes formoses cançons de la terra, en un dels teatres de Buenos Aires.

No abunden els artistes catalans que ho entenguin així. Al menys, ací no havem pogut comprovar-ho. No és que els volguem fer cap retret. Ja havem dit que els nostres actors que han actuat a l'Argentina han tingut gran honor i satisfacció, quan, circumstancialment, han pogut representar en català. Però, en el curs de la seva carrera, aquests artistes que corren per terres d'Espanya i d'Amèrica cercant un radi d'acció més ampli del que pugui oferir-los l'escena catalana, haurien de dedicar una especial atenció, i complirien així un opusculat, en donar a conèixer les obres del nostre teatre que, per la seva vàlua, són dignes d'ésser traduïdes i comparades amb les obres capdals de la literatura teatral dels altres pobles.

Enric Borràs ho feu en la seva primera època d'actor castellà, encara que, després, es limità a un nombre reduït d'obres, sempre les mateixes, sense cercar nous valors que, per cert, han existit i existeixen. Si algun altre comediant ho ha fet, ha estat encara amb més limitació. No oblidem que si hem vist representats a Buenos Aires alguns dels millors dramats d'Adrià Gual, ho devem a actrius estrangeres, però no a cap actriu catalana. Esmentem, com a prova, "Misteri de dolor" i "La pobra Berta", per Starace Sainati, italiana, i per Maria Teresa Montoya, mexicana.

Quant als artistes lírics, tan nombrosos els catalans en el teatre espanyol, també negligeixen força aquest punt. No tindran, tal vegada, l'abundor d'obres del teatre paralt, però en trobarien de ben estimables, la representació de les quals fóra honrosa i al·licient per als nostres compositors. Però entenem que el seu camp d'acció hauria d'ésser la font inestroncable de la cançó catalana, d'inspiració tan pura i tan fresca,

tesor inapreciable gustat amb delectació per tots els amants de l'art veritable.

I els músics? Hi ha músics catalans a Buenos Aires. N'hi han moltíssims, excel·lents, que gaudeixen de prestigi. I, no obstant, quasi hom desconeix entre nosaltres la música simfònica i de càmara catalanes. S'ha dit sempre que és escassa. Potser sí; però, amb el floret de compositors que existeixen a Catalunya, deuen produir-ne, més o menys bona, i és de raó, doncs, que sigui coneguda i divulgada com una valor espiritual de la nostra terra.

Per això és simpàtic i digne de lloança el gest d'Emili Vendrell, el cantant catalaníssim — com no ésser-ho, si és fill espiritual de l'Orfeó Català — que, en el seu romiatge artístic, no oblidava la nostra cançó i la ofereix als seus auditoris con flor gemada de la terra catalana. Ell mereix el nostre regreïment, tant per la seva intenció com per l'art amb que l'interpreta, i desitgem que la seva actitud sigui un exemple i un estímul per a tots els artistes catalans, als quals voldríem dedicar semblants elogis.

28 juny de 1931.

XV

Si quedés algun dubte de l'anhel que sent avui el poble català, bastaria el resultat de les eleccions del 28 de juny per esvaïr-lo del tot.

Després de la gloriosa data del 14 d'abril, s'han desenrotllat els esdeveniments d'una faisó que no pot ésser més satisfactòria. Constituïdes les autoritats catalanes per la voluntat popular, ha estat tan perfecta la compenetració entre elles i els ciutadans, ha existit una fusió d'ideals i de sentiments tan íntima, regida per un seny imponderable, que fa preveure el que esdevindrà a Catalunya quan la situació sigui definitiva.

No han mancat dificultats als homes que avui regeixen la nostra terra, pròpies de tota nova organització. Dificultats d'ordre polític, també d'ordre econòmic, i sobretot d'ordre social, potser les més greus, però totes han estat sortejades amb prudència i tacte. No res menys hem pogut veure com els conflictes obrers, que abans s'enverinaven i fàcilment esdevenien tràgics, ara es resolen amb una voluntat comú i qui sap si amb una comprensió abans inexistent. Veïem també que mentre a gran part d'Espanya una rauxa fanàtica fa possible una crema de convents, el nostre poble, tan impressionable altres vegades en aquest sentit, roman tranquil, ple d'enteresa, i no es produeix cap fet vandàlic d'aquesta mena. Quina distància de 1909 a 1931!

El poble català ha anat a les eleccions de diputats per a l'Assemblea Constituent amb un esperit cívic admirable. No era d'esperar un refús a les eleccions municipals d'abril darrer i per això resultaven inversemblants, quan no irrisòries, les notícies que donaven per certa una coalició per a anul·lar la força política que ha fet recedir en forma concreta les aspiracions dels

catalans. No existia cap raó que fes possible aquest anorreament, i el poble ho ha demostrat amb la força numèrica, dels vots, confirmant la seva confiança en els homes que, amb decisió i serenitat, afirmaren la voluntat pàtria.

Així hem d'esperar que els representants que han de concórrer a l'assemblea espanyola a defensar-hi l'Estatut de Catalunya i els seus anhels federatius, per ésser unguits pel veredicta popular, obrin amb el més pur patriotisme i amb la màxima integritat Hem d'esperar-ho dels noms que integren aquesta representació, la majoria d'ells de ben probat prestigi en el catalanisme. I ací volem afegir-hi que és ben afalagador per als catalans d'Amèrica, que figuri entre ells un home que ha conviscut nosaltres, llargs anys. Ens referim al company de les nostres ànsies de joventut, el doctor Riera i Puntí que tingué una actuació ben assenyalada en la collectivitat catalana de Buenos Aires, que feia esperar que la que tindria després en els cercles patriòtics de Catalunya, inspirada sempre en els més altíssims anhels de catalanitat.

Potser als nostres sentiments de catalans emigrats no els satisfà del tot que, entre els elegits, hi manquin homes d'altres sectors, perquè entenem que a l'obra de construcció que hom realitza hi havien d'estar representades totes les tendències, més o menys accentuades, de la nostra vida col·lectiva, però creiem que aquest fet no és en desmèrit de la consecució dels nostres ideals, que és la raó suprema que ha d'estar per damunt de tot, la portin a terme forces d'esquerra o forces de dreta. Catalanes siguin i en el bé de Catalunya s'inspirin, que, a la fi, totes tindran la seva part, sinó per l'acció del moment, pel seu historial innegable, en l'obra definitiva de la constitució catalana.

Aquest és l'anhel que ha d'animar-nos en la llunyarària, sense diferències ni partidismes. Per a nosaltres, tots catalans, tots per a que Catalunya pugui assolir les seves reivindicacions.

5 de juliol de 1931.

SANTES CREUS

(De la pàg. 7)

ARXIU. — Era petit el reunit a Santes Creus, i es trobava degudament ordenat a la part baixa de la torre a l'esquerra del gran dormitori dels monjos. Allí s'havien reunit els privilegis dels primers temps del monestir, les donacions rebudes, els llibres registres de rendes coneguts pel nom de *copbreus*.

Eixos papers no foren cremats ni destruïts, quan els fets vandàlics de 1835. Es portaren a Vilarrodona, on estigueren llargs anys en poder de particulars, qui amb següides instàncies demanaven al governador de Tarragona que manés recollir-los. Això fou fet, finalment, mes ja quan se n'havia dispersat bona part, i avui són en nombre relativament petit els que l'Estat guarda als arxius nacionals de Madrid, Barcelona

i Tarragona. Segurament en deu existir major quantitat en poder de particulars.

BIBLIOTECA. — Estava situada a l'extrem dret de la sala-dormitori dels monjos, i era petita en nombre, perquè no devia reunir més enllà de tres a quatre mil volums. Però sa importància era gran, car contenia uns dos cents còdexs en vitella dels segles XIII a XV, consistents no solament en textos bíblics, sinó també en obres literàries; llur major part es troba avui a la Biblioteca Provincial de Tarragona. Tenia també la Biblioteca de Santes Creus una munió de llibres incunables o gòtics en llur majoria d'origen castellà, i no ha estat possible d'esbrinar fins ara com tals obres anaren a parar a aquell monestir, qui mai no brillà per tenir monjos literats.

Sofrí aquesta Biblioteca dues grans desgràcies. Ocorregué la primera a darrers del segle XVIII, en què dos monjos aficionats es dedicaren a relligar els volums, destruint les guardes, segant els marges i cobrint-los de males badanes, fent en una paraula, tota mena de diableries amb aquells llibres malaurats. La segona desgràcia succeí en 1835. Els monjos abandonaren la casa, i feren tots els possibles per salvar-ne els efectes, retirant la llibreria en pes, que fou consignada a l'alcalde d'Alguarcia. Aquesta autoritat demanà a Tarragona que li fossin retirats els llibres; pregà inútilment, i s'arribà a morir al cap d'alguns anys sense veure aconseguit son propòsit.

Quan, després de molt temps, es reuniren els volums a Tarragona, sols n'hi arribaren la meitat, que en la Biblioteca Provincial han estat quasi tots destruïts pels cors.

OBRES D'ART. — Se'n coneixen algunes procedents de Santes Creus. Son magnífic retaule de l'altar major d'estil gòtic, estigué en son lloc fins que en 1646 el reemplaçà l'actual barroc, encara allí existent. Llavors fou donat a una església rural, de la qual ha estat transferit al Museu Diocesà de Tarragona. Allí es conserva quasi complet. Sols en falten dos petits quadrets posseïts per particulars a Madrid.

Al monestir de Vallbona de les Monges, hi ha còdexs de Santes Creus, una mitra barroca que sense cap fonament s'atribueix a Sant Bernat Calbó i un quadro-relíquia amb la mà momificada del monjo mort que la treia cada jorn de sa sepultura per estrènyer la de l'amic deixat amb vida al món.

També al Museu Arqueològic de Tarragona hi ha, degudament catalogades, algunes despulles del nostre monestir.

□ □ □

La Comissió de Monuments Històrics de la província de Tarragona, que cura de la conservació de Santes Creus, ha rebut darrerament ordres de Madrid per a esmerçar allí un crèdit en l'obra de consolidació que sigui més indispensable. Degudament s'ha formulat el pressupost, que serà quasi totalment invertit en la part alta del palau reial, tota ruïnosa.

Eduard TODA.

NOTICIARI DE CATALUNYA

Anglesola

La collita de cereals enguany ha estat esplèndida. Hom endevina una joia ben íntima en el cor dels nostres pagesos.

Avinyó

Va donar una conferència de cultura vinícola l'enginyer agrònom de la Diputació de Barcelona, senyor Giralt.

Aquest acte va veure's molt concorregut, especialment de pagesos, i el conferenciant amb paraula fàcil, explicà els mitjans per al cultiu dels ceps i màxim rendiment d'aquests, així com també les pràctiques necessàries per a l'obtenció de bon vi.

Han quedat col·locats en el pou de la Gavarresa, que subministra les aigües a la població, uns filtres per a la millor puresa de les mateixes.

Arbós

A la Cambra Agrícola tingué lloc una vetllada lírico-musical organitzada per les Junes de les mutualitats escolars. Presidí l'acte, a més dels organitzadors, la Junta d'Ensenyança local i autoritats de la vila.

El senyor ecònom pronuncià un bonic parlament sobre l'estalvi i enaltí la tasca del nostre mestres en favor de l'obra esmentada.

Ha estat nomenat vicari de la nostra parròquia, per substituir el qui fins ara ho ha estat, mossèn Josep Sala, el novell sacerdot mossèn Jaume Casas Cases.

Balaguer

Segueix la vaga dels obrers que treballen al subcanal d'Urgell.

El contractista de les obres del sifon damunt del riu Sió, davant l'actitud intransigent dels vaguistes, ha pagat i acomiadat tots els treballadors per temps indefinit.

També tenim vaga de telefonistes els quals han comès algunes malifetes.

Santa Maria d'Oló

En aquest poble s'està construint un gran edifici que serà dedicat a cinema, i la inauguració del qual s'efectuarà el dia de la Festa Major, o sigui en l'últim diumenge d'agost.

Badalona

La guàrdia cívica que es formà en aquesta ciutat arran de l'adveniment de la República, ha estat disolta.

Els components de la mateixa ja han lliurat les armes.

L'Escola Elemental del Treball anuncia un curs d'estiu per

a l'ensenyança de xofer mecànic. La inscripció de la matrícula cal fer-la a la dita Escola i el preu de la mateixa és de 50 pessetes.

Cambrils

La persistent manca de pluges, no tan sols la senten els nostres camps, sinó fins i tot el manantial de proveïment d'aigües de la població. L'Ajuntament ha fet afondir el pou de proveïment i no ha donat el resultat que hom esperava.

Estan enlestint-se els afers del batre a la batidora mecànica del Sindicat. La collita ha estat bona, tot i havent sofert la manca de pluja.

Castellvell i Vilar

A St. Cristòfol, agregat d'aquest Municipi, s'ha inaugurat, coincidint amb la Festa Major, la portada d'energia elèctrica per a la il·luminació i la força motriu. Aquesta millora es deu al zel de l'alcalde pedani d'aquell agregat, senyor Florenci Bach i Olé, secundat pel secretari d'aquest Ajuntament, senyor Joan Grau.

La inauguració s'efectuà amb tot lluïment. Després de la benedicció per Mn. Fargas, pronuncià aquest un discurs enaltint la gesta del patriu senyor Bach, digne de tenir imitadors, essent descoberta una làpida en honor seu.

Castellar

Es reuniren els socis de la Protectora de l'Ensenyança Catalana per constituir la delegació corresponent. La Junta es formà de la següent manera: President, Ricard Benasco; secretari, Amadeu Casanoves, i tresorer, Jaume Ballester.

Aquest any la colònia estiuejant és molt nombrosa, organitzant-se molt sovint excursions als pobles dels voltants, el que fa que hi hagi molta animació.

Cervera

Aquesta vila, assegurada damunt un coll d'una altura de 550 metres sobre el nivell del mar, es manifesta una ciutat escaient i pintoresca per la seva variació de terrenys, fertilitat i situació geogràfica, saturada d'una brisa fresca, el que fa que cada any augmentin els estiuejants que venen a passar-hi la temporada calorosa.

Aquest any la colònia és molt nombrosa i encara cada setmana venen molts turistes a visitar aquesta vila, de la qual queden encantats.

El ministre d'Instrucció Pública ha concedit a aquesta vila dotze escoles graduades de la nova creació.

Falset

El Sindicat agrícola ha començat els treballs per a la construcció d'un nou celler de reserva de collita i un magatzem per a adobs químics.

Fa prop de dos mesos que no ha caigut una gota d'aigua, i els camps estan eixuts. La manca de saó fa que els raïms creixin molt esllanguits.

Figueres

L'Ajuntament ha acordat destinar les 385.000 pessetes sobreplus de 1930, a les següents atencions:

Riera de Calligans, 57.000 pessetes; Clavegueres, 111.949; pavimentació de carrers, 40.000; nova Casa de la Ciutat, 50.000; moblatge noves escoles, 25.000; Escola d'Arts i Oficis, 15.000; Conservació de carrers, 10.000; Pare-Bosc, 6.000, i servei d'aigües, 10.000.

També ha acceptat definitivament els terrenys que per a destinar-los a esbarjo ha donat el senyor Joaquim Cusi, resident ara a Masnou.

H'acomençat l'enderrocament de l'antiga Casa de la Ciutat, L'arquitecte Sr. Giralt ha fet un projecte de nou edifici.

Hom diu que potser serà massa senzill per la importància de Figueres.

Vendrell

La Festa Mayor d'enguany ha estat bastant animada. L'acte del descobriment de la làpida rotuladora del carrer de Salvador Raventós, benemèrit metge que fou d'aquesta vila, assolí els contorns d'un vertader homenatge, tal com es mereixia.

Hi assistiren les autoritats i totes les entitats vilatanes i representacions del Casal del Metge de Catalunya, del Col·legi Provincial de Metges de Tarragona i la totalitat dels metges comarcans.

Parlaren el Dr. Oliver, d'aquesta vila; el doctor Corachan, de Barcelona, i el doctor Mestres, de Tarragona, glossant els mèrits del doctor Raventós. El senyor alcalde donà per acabat l'acte amb adequades paraules.

Les altres festes foren, si fa o no fa, com els altres anys, distingint-se els castellers vendrellencs que aixecaren davant de Cà la Vila els tres i els quatre de set, la torre de sis i el pilar de cinc, tots ben plantats.

No cal dir si foren aplaudits per la gran gentada, tenint en compte la grossa afició que als castells hi ha per aquestes comarques.

Girona

Amb motiu d'haver passat el Norte de Girona a ésser porta-

veu dels tradicionalistes d'aquesta ciutat, es publica en llengua vernacle.

Cal felicitar els seus directors, per ésser de les úniques publicacions en llengua catalana que tenim a Girona.

En els jardins municipals de Sant Feliu de Guíxols han començat els treballs per emplaçar el monument dedicat al mestre Juli Garreta.

Hostalrich

Fa un mes que tenim al nostre poble dues colònies escolars de nens i nenes de les escoles de Mataró.

Dintre pocs dies seran canviades per altres dues, i són esperades les de Barcelona.

Ha estat nomenat alcalde de la nostra vila, el senyor Martí Puigjermanal, per haver renunciat el que ho era anteriorment, senyor Ferrer.

La Bisbal

La setmana passada van declarar-se en vaga els empleats i obrers del tramvia de Girona a Flassà i a Palamós.

Sembla que aquesta vaga no podrà resoldre's d'acord amb el desitg dels obrers, degut al lamentable estat econòmic de la companyia.

A mida que l'estiu avança, La Bisbal va desanimant-se. Tot-hom surt cap a les belles platges veïnes.

La Garriga

Organitzat per l'Orfeó Garriguenc, tingué lloc un acte d'homenatge a Adrià Gual, qui passa l'estiu a la nostra vila.

Hi hagué un concert per l'Orfeó, una conferència sobre teatre per l'homenatge i, per últim, la representació per la companyia Pujol-Fornaguera, de l'obra en tres actes, original de l'homenatjat, "Misteri de dolor".

Arriben cada dia nous estiuejants que venen a passar els caloros de l'estiu a la nostra vila, que tant adient és per a tal cosa.

Amb tot, la maror política que estem passant, és causa que molts estiuejants habituals s'hagin abstenut de venir.

Mallorca

El conflicte que amb el seu personal sostenia la casa Cros ha estat solucionat amb l'entrada al treball de tot el personal en les condicions d'abans i sense reconeixement previ del Sindicat.

En aquest arranament intervingué el delegat regional del Treball, senyor Sancho, i la so-

lució ha evitat el tancament de les fàbriques de Porto-Pi i La Fertilitzadora, S. A.

També a la veïna illa d'Eivissa es declararen en vaga els obrers paletes, demanant un 25 per cent d'augment en els seus jornals.

Alguns patrons els concediren el que sollicitaven i ja molts obrers han reprès el treball.

Manresa

Han sortit cap a la vila de Moià 35 nois que formen la primera de les colònies escolars que va a passar un mes en aquell agradable lloc.

Complint un acord municipal, i a fi de donar feina a obrers, es procedeix a les obres d'allargament de la important via carrer del Cós. Sembla que aviat també es procedirà a l'asfaltat del tros que resta del Passeig fins a la carretera de Vich.

Continua en el mateix estat la vaga metallúrgica. S'han re-integrat, però, al treball, els manyans de fàbriques.

La de telèfons té el mateix caire que arreu; amb tot, estan atesos els serveis urbans.

Des de primers de mes ha estat aplicada la jornada de vuit hores en les moltes fàbriques de l'art del cotó que funcionaven a Manresa.

Martorell

El Club de Natació d'aquesta Ciutat, ha disposat que atenen l'excel·lent forma d'algun dels seus elements, que en el Campionat de Catalunya que ha de disputar-se a Sabadell, hi prengui part el Club, que el representaran els nedadors Raurich, Bujons (A.), Jiménez, Batllevell (F.), Artigas i Sabatè.

Moyà

Diuenge passat quasi tota la població acudí a veure com arribava l'aigua de la Crespiera a la vila. Davant el dipòsit distribuïdor es notava la satisfacció de tot el poble, que havia aconseguit un desig tant temps esperat. Tothom admirava també el dipòsit, que és una obra sòlida, grandiosa i fins estètica.

Foren molts els que portaren cànirs i vasos per tastar l'aigua que la trobaren tan fresca com sortida del manantial.

Tenim un eixut que ens farà perdre gairebé totes les tardaneries. Ja el blat amb alguns dies calorosos de juny, ha resultat migrat. Per tant, la collita no ha resultat tan abundosa com semblava a la primavera.

El temps, si no fos l'eixut, ara és esplèndid; de calor quasi no en fa, degut als aires frescos que ens venen d'altres llocs on ha plogut.

Mollerussa

Els automobilistes han celebrat enguany amb molt de lluïment la festa de llur patró, Sant Cristòfol.

Després de cantar-se una missa hi hagué benedicció dels autos i camions a la plaça Manuel Bertrand.

Al vespre, la banda del regiment número 25 va donar un cercavila per la població i un concert a l'espaió pati de la Sociedad l'Amistat, el qual va omplir-se de gom a gom.

Després del concert hi hagué un ball molt animat.

Olesa

Amb gran brillantesa i solemnitat celebrà la Unió Comarcal de Pesca d'aquesta vila, la festivitat del seu patró, St. Pere.

De totes les festes s'ha destacat un concurs de pesca a les vores del Llobregat, com també el solemne ofici parroquial i els selectes i lluits concerts i balls al teatre Olesa, a càrrec de la cobla-orquesta Albert Martí, de Barcelona.

Palamós

Ja fa dies que estan en vaga els obrers del ram de construcció per no haverlos-hi estat acceptades les bases presentades als patrons.

Es troben parats uns 50 paletes i 65 peons.

La vaga dels telèfons fa dies que dura. Darrerament en quatre pals telefònics foren col·locats quatre cartutxos de dinamita, dels quals sols dos produïren efecte, sense que per això tingueren importància.

Ripoll

Coincidint amb la festa dels Jocs Florals, la Cooperativa Ripollesa inaugurarà el dia 2 d'agost una escollida biblioteca. A tal efecte, ja han començat els treballs per instal·lar-la adequadament.

Elements afins a la Unió Socialista de Catalunya, han creat ací una delegació.

També són força ja els inscrits en els rengles de la delegació local d'Acció Popular.

Han començat a funcionar les peculiars parades de tir al blanc i altres entreteniments que cada any per les festes de Santa Maria s'installen a vila.

També, com aquell qui treu les peces d'una capsula de construccions, hom ha anat muntant la resseca cistella de fusta que cada any fa de plaça de braus.

Pobla de Cièrvols

Pot dir-se que quasi està fínt el batre; si bé cal considerar que el nostre terme té el seu fort amb les vinyes i l'oli. Malgrat tot, però, el poc que s'ha collit ha deixat contents els pagesos.

No obstant, degut a la llarga temporada que no plou, regna gran inquietud entre els pagesos, ja que temen perdre la collita de l'oli i no s'albira molt segura la del vi.

Premià de Mar

Per la comissió organitzadora de la passada Festa Major, s'ha presentat l'estat de comptes que dona un superàvit de 1.108.45 pessetes, la qual quantitat ha passat a augmentar el fons de l'Hospital projectat a construir en aquesta població, i fou donada a l'Ajuntament.

Ripollet

El Sindicat d'Obrers Papeers ha presentat als patrons d'aquest ram unes bases de treball, i segons rumors, si no són acceptades íntegres anirà a la vaga.

Poques seran les famílies que no en sentiran els efectes, puix que entre la Uralita i la indústria del cartó, estan ocupats la majoria dels nostres obrers.

La setmana passada hi hagué una reunió de socis de la societat L'Aliança, convocada per la Junta, ja que entre els membres que la integren hi hiava la tendència d'anar a la seva dissolució.

Després d'exposar la Junta l'objecte de la reunió es passà a votació per si es volia dissoldre o continuar, i assolí el resultat següent: Per la dissolució, 93 vots, i per la continuació, 55; però com que el reglament assenyala que per dissoldre's són necessàries les tres quartes parts dels vots, no prevalgué la tendència de dissolució.

Ara sols manca que els que formaran la nova Junta Directiva en la pròxima reunió tinguin l'encert d'orientar-la als anhels i fins pels quals va ésser fundada, ja que seria una llàstima que una Societat tan arrelada com era aquesta i que hauria d'ésser la capdavantera de la vila, desaparegués.

Sant Cugat del Vallès

Per fi sembla que aviat es reprendran les obres del Grup Escolar en construcció i que fa mig any que estan suspeses en espera de la inspecció necessària del Govern per a la concessió de les 90.000 pessetes.

En un recent viatge particular fet a Madrid pel regidor senyor Magí Bartralot, i aprofitant l'avinentesa de trobar-se amb el senyor Lluís Companys, ambdós feren una visita al ministre d'Instrucció Pública i li exposaren la conveniència que la inspecció sigui feta el més aviat possible a fi de poder acabar les escoles, que és una de les coses de més necessitat a Sant Cugat, ja que les que are funcionen estan manques de tot confort i higiene.

El senyor Marcel·lí Domingo prengué gran interès en l'afer, i prometé ocupar-se'n ràpidament.

Tremp

Continuen amb activitat els treballs de catalogació dels lli-

bres que s'han rebut i es reben cada dia, per a la formació de la Biblioteca Popular Circulant que ha organitzat el Casal Popular d'aquesta vila.

Sembla que també hi ha el propòsit de fundar una orquestra amb elements residents a la vila, per evitar l'inconvenient que significava el tenir d'anar-les a contractar a fora sempre que es volia fer algun festival.

El propietari de l'hotel Segle XX, senyor Vilanova, ha fet importants reformes en el seu local. Ha alçat un pis més en el ja esvelt edifici, i totes les habitacions, menjadors, etc., han estat molt ben reformades.

També els senyors Martí Mirabet, Aleix Creus i la fàbrica de farines "La Molina", han ampliat els seus edificis industrials.

Estem en plena temporada de batre, i resulta una bona collita. El temps sec que fa una temporada que dura, comença a preocupar, sobretot en els pobles on no es pot segar.

Tàrraga

Segons el diari de la localitat *El País* la situació de la Caixa d'Estalvis i Mont de Pietat, es molt brillant, puix que per un capital d'imposicions de 5.300.000 pessetes esmerçat en hipoteques, préstecs amb garantia personal i valors de l'Estat, disposa encara d'una reserva de 700.000 pessetes.

Vilassar de Mar

Ma estat definitivament solventat el conflicte plantejat entre els propietaris i els pagesos d'aquesta comarca.

Va motivar la vaga la presentació d'unes bases per part dels obrers, en les que demanaven, entre altres coses, el reconeixement del Sindicat, les vuit hores de treball i un jornal mínim de vuit pessetes.

Vich

Els infants que componen les Colònies Escolars han emprès ja la marxa a Torroella, on passaran una temporada.

El viatge el feren en dos òmnibus, que els industrials d'aquest ram posaren a disposició del organitzadors de tan benemèrita obra.

Com a director i sots-director hi van, respectivament, el mestre Joan Salvador i la senyoreta Palmarola, fills de Vich, i com a auxiliars, a més, un mestre i dues mestresses.

Tarragona

L'alcalde d'aquesta ciutat, senyor Lloret i Ordeix, ha rebut una carta en la que el ministre d'Instrucció Pública, Marcel·lí Domingo, li comunica la pròxima creació en aquesta ciutat de setze escoles.

La infidelitat dels marits

Es deu, les més de les vegades, a que no troben en la pròpia muller l'encís que altres tenen. Sapiguem així les mestresses que per estar per casa es vesteixen de qualsevol manera. És cert que estalvien, però és una economia mal entesa, perquè els seus estalvis els malgasta el marit amb altres dones. Economia és tenir els vestits vells i descolorits a casa mateix amb la meravellosa

ANILINA ALEMANYA "VENUS"

que és la única del món per aquell objecte i d'una varietat de colors tots ells d'última moda, i demostrar davant del marit la pròpia elegància, molt més simpàtica perquè és més econòmica. Mireu bé que l'anilina porti el nom de VENUS sobre cada paquet, puix no tant sols dona als vestits una color fixa, sinó que els dona també l'aspecte de nous. Aquesta anilina la podeu aconseguir en totes les farmàcies i drogueries de la República al preu de 80 centaus el paquet i a 20 centaus la capseta.

No tothom qui té pistola, és pistolero.

Ni tothom qui fa fotogravats, pot arribar al pinacle de la fama.

Lector, fes com el lioro de la rondalla: no parlis, però fixa-t'hi.

R. Martín, Chacabuco 334 - U.T. 33, 2660.

Confiteria "CONDAL"

DE

RAMONEDA i CAPDEVILA

Gran assortiment de tortells, palos de Jacob, bescuits de la Reina i altres articles catalans

Bdo. Irigoyen 1170

U. T. 3006 B. Orden

L'HORA CATALANA

Estació L. S. 2

(RADIO PRIETO)

TOTS EL DIUMENGES DE 12 A 13 HORES
Catalans: Escolteu-la i feu-vos afiliats.

Escriviu a BRASIL 441, dpt. 3
BUENOS AIRES

E. Camplonch

ARQUITECTE

Projectes i construccions

CHACABUCO 409

BUENOS AIRES

Dr. RAMON MARTI

Profesor Suplente de la Facultad

ODONTOLEG

Consulta de 14 a 18

ESMERALDA 83, 2.º piso

U. T. 33, Mayo 2161

CATALUNYA

Magazine català de caràcter informatiu, literari i artístic; sortirà una vegada cada mes.

Pretenem que entri i sigui indispensable a totes les llars catalanes d'Amèrica; per això creiem que no ens mancarà la cooperació de tot bon català que vulgui que les coses de la nostra terra siguin estimades pel que es mereixen.

Feu-vos-en subscriptors i contribuïu a portar-nos-en d'altres; d'aquesta manera en ajudareu a fer que CATALUNYA sigui sempre una revista que faci honor a la nostra collectivitat.

Preu de subscripció:
5 PESSOS L'ANY; ARREU.

NO OBLIDEU LA CASA

"Oms"

PER CASAMENTS I BATEIGS

XAMPANY "CODORNIU"

LICOR "YASILAC"

Xocolata "OMS" a l'estil Catalá

SARITES, un exquisit pastell que
celebra tot hom, c/u. \$ 0.50

ANIS DEU - Gran Licor Yasilac
Bategeu les vostres alegries amb
XAMPANY CODORNIU

Recomanem molt especialment el deliciós vi d'Alella,
Moscatell i Malvasia de Sitges

CERRITO 143
U. T. 38, MAYO 4561
C. T. CENTRAL 2913

Bmé. MITRE 2248
U. T. 47, CUYO 0909
C. T. CENTRAL 2919

SARMIENTO 850
U. T. 35, LIBERTAD 1572
C. T. CENTRAL 2920

FONTANA LTDA.

FABRICA DE
EXTRACTE DE
QUEBRATXO

BUENOS AIRES

D
230